

Накладом автора

Druck: „Cicero“ München

**СПАСИТЕЛЬ СВІТА
СЛОВО БОЖЕ**

Иван Кузьма
Автор книжки

Ти, Бог Всемогучий, Бог правди і справедливо-
сти, на небі, на землі і на всяких водах.
Ти даєш Світло народам землі, Ти звіщаєш мир
і любов назавжди.
Нехай слава Твоя буде, від віку до віку!

Амінь

Мовний редактор В. Леник

ПРОМІНЬ

I

Коли побачиш, випускає віти,
А плоду жодного окраса не дасть,
Зривай передчасно ції злости квіти,
Бо погані плоди дерево віддасть!

Не дай дитино люба їм dospіти,
Зривай цю облуду і горе нещасть,
Кидай їх у пропасть, як начнуть зоріти,
Щоб не узяли над тобою власть!

Коли тобі, хоч найвірніший друг,
Нове, блискуче, джерело покаже,
І вабить стане, так розкаже:
Дивись, всьо розквітає доркруг!

Не йди слідом, ось тих недуг,
Бо ця краса навіки ляже,
Її Він карою накаже . . .
Це синку мій, лиш злости дух!

II

Мудрість, — це слово велике на світі.
І до вподоби кожному, хто знає,
Цінніше від скарбів, всі тайни відкриті,
І в життю навіки у світлі сіяє.

Мудрість, — це краса, мов весна у розквіті:
Кожне слово по-правді квітчає,
Як багатозвучний клич, зове у досвіті,
Як джерело чисте рід увесь напуває.

Мудрість, — це спів ранковий на трембіті,
Будить чуття, оживить, бажає:
Усякі квіти, що схилені в заміті,
На свято велике всіх разом скликає.

Є також подібний голос у приміті:
Усяку гидоту в життю викликає,
Піниться трухлявий закон у зациті,
Без віри, без світла, лише докоряє.

Дивіться браття, що твориться в світі:
Нехай кожний по волі все дбає,
Дороги кожному ясніють, відкриті,
І кожний, нехай у слові правду розпізнає!

III

Не дивись на скарби, що їх стан блискучий,
Що ніби сяйво, окраса перлин,
Не піднімайсь любий, мов орел летючий,
Зістав їх, нехай світять собі із долин,

Бо усякий їх усміх приман, воїн, злючий,
Оставлять лиш згадку темряви і тин.
Це принади човен по морі пливучий,
Кидай же, мій любий, отрути хвилин!

Дивися, щоб стан життя, плодючий,
Перед Всевишнім, давши юний чин.
Нахились дитино, ось твій скарб будучий:
Що у Його правді святій з Верховин!

IV

Не слухай дитино «дів» того світу,
Що з якогось джерела плід краси взяла,
І так то любиєсь, трубить на трембіту,
Сотворивши науку, в темряві взяла.

Від яких богів, — це діло завіту,
У просторах манить, стяг свій підняла,
Наводить загибель назавжди всесвіту,
Бо отрута в душі, ось така була.

Ти слухай мій любий правди із блакиту,
Щоб у твоїм серцю міцною зросла.
Відкидай від себе всю облуду скриту,
Щоб правда Його у тобі розцвіла!

V

У саді дерево було,
Як одиноке, любе в світі.
І добрий плід життю дало,
Бо вибране росло вдосвіті.

І світло мудрости знайшло,
І всі чувства, що скриті,
Їх на вершини підняло,
Щоб всі назавжди були ситі.

Ясніше соненька зійшло,
У славі величній, в захиті,
Бо одиноке лиш було
В просторому неба блакиті.

Прийми щоб у тобі жило:
Промінням сяючи в заміті,
І добрі дари віддало,
Непереможним завжди в світі.

VI

Є істина свята і віра:
Закон що у беззаконі є,
Достатки правди, творча міра,
Все воскресає і живе!

Світло, життя світу дає,
Будить чуття в досвітній силі,
І вічно вибраним стає,
Рівнає голови похилі.

А в день недолі пізнає:
Братів утомлених — в безладі,
Науку й міць їм надає,
Веде дорогою в пораді.

І з темности виводить всіх,
Судьбу і місце визнає,
І чути радість, успіх, втіх,
І стан, і час їх настає.

VII

За правду, за красу і віру,
Що була у законі і є,
Хто зберігав святу цю міру:
Той у вічності віків жие!

І так-то ти свій дар в офіру,
Принеси із серця, бо твоє,
Перед Престолом, що в порфіру:
У світлі чистому стає.

Як вечорами, хтось в зневіру
Якісь примари визнає:
Нехай же грає на цю ліру,
Що дух неправди надає!

VIII

Я усміхнувсь з густої діброви
І засвітив світильник скромний, мій,
Немалую частку уклавши надій,
Вдостатку цілунків, горячої любови.

Приклонись дитино до цієї мови,
Відчуй хоч зориво цих мрій,
Вислухай у пісні цій малій,
Що оспіва початок днів основи.

Здалека заметиш щастя пурпурове,
Пригорнися любий, юний дій,
Живіший в грудях серця бій,
Як станеш лише до розмови.

ІХ

Гляньте, у святій діброві,
Які це виростають квіти?
Так в одній вірі й любові,
Зачали сад собі творити.

А барви ясні, порпурові,
Принадами стали зоріти,
Дороги встелені, шовкові,
Треба дивитись — розуміти.

І завжди у якійсь дужій мові,
Зачали скрізь так голосити:
Ось, стан красується в основі,
Нашими слідами, чинити!

І в кожному заметиш слові,
Божества найбільші щити,
А розгадаєш всьо по зові,
Чи мусиш вірити, терпіти?

І що це за закони нові?
Хочуть правду покорити,

Літами все були готові,
Щоби лише по-неправді жити.

Друже, глянь в святій діброві,
Лиш одно було творити:
Правду святу в основі,
Щоб по-правді вічно жити!

Х

Коли вглиблюся у віки минулих літ,
І мов красу на вершини виставлю, —
Погляньте, на кожне дерево і квіт,
Що хороню, про що кажу й дбаю.

Передімною увесь цей видний світ,
І всіх перед собою маю,
Який і досі остався слід,
Слухайте що вам пригадаю:

Кожний сад у темряві, крився, блід,
Гидкі картини неслись по ручаю,
Хитався хворий трухлявий плід,
Хоч незамітне було в кожному краю.

З кожного саду краси, з-між віт,
Такі, такі, глянь, зустрічаю:
Зітхання, стогін, шлях до бід,
Дивіться, кажуть, ми у раю!

І часто клич, новий завіт,
Озвавсь скрізь, шумів по гаю,
А був лиш з цього такий звіт:
Кожна квітка казала — вмираю.

І голос скрізь тих голосних трембіт,
Роздавсь по кожному, ген, краю,
Це загибель, щоб кожний рід
Казав: ладу, життя не маю.

Такий і по-нині видніє світ,
А Я дивлюся, дивлюся, гадаю:
Лиш манівці, облуд привіт,
Бо іншого сам, знай, — не замічаю!

XI

Ніби годі розпізнати,
У якомусь-то пориві,
Стали в просторах гуляти,
На чужій, широкій ниві.

Стали в темряві блукати,
Рости у чужій поживі,
По норах краси шукати,
Аж обличчя, глянь, тужливі.

Ох пора вам перестати,
Киньте задуми сонливі,

Вже ж пора вам розгадати,
Голови видніють сиві.

Одягайте світлі шати,
Чисті серцем-гомінливі
Заходіть в краси палати,
Станьте світлі, уродливі!

Будете світ дивувати,
Перли досвітні, правдиві,
Пісню радості співати:
У святому краю-диві!

Вас буду Я доглядати:
У моїм плоді-поживі,
Станьте буйно розцвітати,
На щасливій юній ниві!

XII

Коли заметиш у пустині десь,
Явився перший, розквітає,
І вгору, вгору, одинокий пнеться
І віти рясні нагинає.

Немов весна, у прикрасах увесьь.
Він жить-життя бажає,
І голосом милим до тебе озветься,
Люби його, нехай виростає!

Нехай спілі плоди дає і не гнеться,
До серця хоч нишком промовляє,
І слава, слава нехай понесеться
Люби, люби нехай розквітає!

XIII

Коли маєш щось сказати,
Що буде гідним назавжди у світі,
І світлим у прикрасах останесь в завіті,
Ось не жалій і труду прикладати!

Зумій науку і знання придбати,
Щоб життя твоє було в заміті,
Щоб дороги добрі ясніли-відкриті,
Щоб і зло зуміти розгадати.

Щоб унукам так і передати,
Цей примір краси у зашиті,
Живі слова у повнім розквіті
І перед Престолом в білих шатах стати!

XIV

Коли глянеш, ось цей чоловік:
Горем побитий, ідучи, блукає,
І скриту тугу носить увесь вік,
І порятунку у ночі шукає.

Прийми його, із серця давши лік,
Нехай правду у тобі пізнає,
Знанням насичений, з текучих рік
Добру науку назавжди придбає.

Чини, щоб ясным словом так прорік:
Це істина, що завжди звеселяє
І не схибши по цій дорозі вбік,
Це лиш життя, що душу підкріпляє!

XV

Бувають всесвітні змагання-бої,
І часто на коні, явившись, хтось прибув,
Як лицар сміло, матері одної,
Що у темряві науку здобув.

І скаже так: прийми слова мої,
Бо достойний я і хитрий був,
Науку придбав, щоб очі твої
Дивились та голос кожний чув!

З джерела могого п'янки напої,
Щоб кожний зміст життя відчув,
Приняв прикраси, дорогоцінні строї,
До себе живіше дари пригорнув.

Обминай дитино, нема в ньому надій,
Це обмана, спів давньої трембіти,

І вигляд його у світі марний,
Це пропасть і горе завжди відкрите.

Дитино моя, це вітер пустий,
Що з дерев бажає обтрусити квіти,,
Щоб родили овоч, по якості злий,
Щоб йому піддатись і у стіп служити!

XVI

Довго вістка несеться по морі,
Старі дива руйнує, ламає
І дивуються усякі зорі,
Що за вінок весни вона має?

Довго, довго красуєсь у просторі,
Слово у світлі величньо тримає,
Віти з далека ясніють-прозорі,
На вершинах у сяйві сама є.

Зустріне вірні квіти в розговорі,
Потішає, що пройде зима,
Научає, щоб служить в покорі,
Бо вінок Творця вона має!

XVII

Хто, ось, день цей величає?
Слухає правду тую в звістці,
В кого серце б'ється вмісті?
Велич Його прославляє!

Він дарунки здавна має,
Уродливі, ясні-чисті,
Голосні, у слові перлисті,
Їх на море висилає.

Блага, хто це замічає,
Радість, хто слухає вісті,
Квіти, глянь, квітуть барвисті
І блаженний, хто приймає!

XVIII

У тьмі нічній сліди глибокі,
Веде неправди прохожий чабан,
І темно, понуро на всі боки,
Ось кому образ юности віддан.

Покиньте це диво, мої синьоокі,
Покиньте перлини у світлі обман,
Минайте облуди, дороги широкі,
Не слухайте пісні, голосу приман!

Не ховайтесь у темряві, милі, одинокі,
Розквітайте квіти, нехай видніє стан,
Розстіть у просторах буйні та високі,
Виходьте на волю, ось прикраси стан!

XIX

І знов пісня про Тебе, мій Боже:
Прихилився кожний юний стан
Понісся у пропасть неправди туман,
І все це на красу Тобі поже.

Кожне творіння у прикрасах, — гоже.
У світлі сяє шумний лан,
І на пасовисько знова чабан:
Тобі складає славу: Боже!

Моя душа істинно дорожить,
Виспівує серце без обман,
Так, кожний спів Тобі віддан:
І слова, мов весною буйні рожі!

XX

Перед очами, схилившись — сумує,
Аж піт ллється струями з чола
Серце б'ється, банує, горює,
А верхівка сивиною мужньо поросла.

Старі стоять, Він їм дарує:
Сили що з гори надійшла,
І їх ніколи, ніхто не зруйнує,
Бо правда в просторах вибраних знайшла.

І вдень та вночі, Він з ними буде,
Щоб у славі кріпкою була:
Одна-одинок, що в світі існує,
У красі віковичній поклін віддала.

XXI

Куди зовуть, ось ці хвилини?
І манять щоб туди ішло:
В темряви край, там їх долини,
І всьо там синку мій лягло б.

Пусті, нудні їх полонини
Гуляє вітер, лють і зло,
І никнуть-в'януть там перлини,
Гляди, щоб тебе не завело . . .

Покинь мій любий ці долини,
Що в них обмана, завжди зло.
Відкинь від серця ці хвилини,
Щоб добрий плід життя дало.

Нехай душа радіє-лине,
Що світлу правду віднайшло,
І будуть величаві всі вершини,
Бо життя твое із Ним було.

XXII

Дивись любий, бо спіють жнива:
Виходь з-під тину раніше,
Принимай до серця живії слова,
Пригортай ці перлини живіше.

І світла в стані душа нова,
Як вид одинокий, — видніше,
Стане при вершинах навіки жива,
Прихились мій голубе сміліше!

Щоб тайком не підкралась знова,
Стара «діва» як було давніше,
І про красу кволу, бувало-співа,
Бо горе тепер і пізніше!

XXIII

Це був Пастир на світі одинокий,
Що показав життя і плодів лан,
Щоб ситі ходили по ниві широкій,
Віддавши у красі весною стан.

Вівці розгулялись і кудись то кроки, . .
Слухали голос неправди-обман,
Їх манили з-давна злючії пророки,
Що стояв під кручею якийсь чабан.

І куди ішли, не знаючи доки,
Вивівши на пасовисько, давши лан:
Де стерня, неправда, пропасті глибокі,
Ось такий-то, стрінувши, убогих стан!

XXIV

Добра наука піднімається вгору,
Її оквіткає, як соняшний квіт:
Буяння, краса у весняну пору,
І світло засяє на увесь світ.

Бо кріпке коріння, маючи опору,
Довго-вічний, зрілий, видаючи плід,
У чистоті родилась, нема перебору,
А кожний промінь має правди слід.

XXV

Не суди, передчасно кажучи: сумне,
Шкода трудитись, надаремно дбати,
Воно останеться у життю сумне,
І плоду доброго не буде давати.

А як на його долю весною нагне,
Що годі буде розпізнавати.
А кожне дерево у саді згадане,
Як стане буйно в світлі розквітати!

XXVI

Коли побачиш: пшениці спіє лан:
Ось знай, жнива ось-ось зачнуться;
У красоті життя засяє стан,
І на свято численні зберуться.

Ірадість скрізь, виспівує чабан.
А слуги ситі і милі стаються,
Бо добрий плід віддавши лан,
І всі із серця гуртом признаються.

XXVII

І виросла одинока в полі,
Красується, немов весна,
І радости, буянь доволі,
У прикрасах видніє вона.
А довкруги квіти по долі,
Мов сторожі, бережуть без сна,
І ось же у любові, на волі,
Хто картину такую пізна?

XXVIII

Благословенне дерево, що буйно розквітає,
Росте угору, мов сонячний дар,
І плоди добрі, зрілі нахиляє,
Не боїться бурі, ні понурих хмар.

Бо корінь сильний у землі зберігає,
Не зважає на хвилі завзятих примар,
Бо надію в Ньому лиш має,
Щоб у світлі дати рясний дар.

XXIX

Коли побачу синю-синь,
Та голосом мольби так скажу:
Прийди оглянути, — прилинь,
Веди мене доки не ляжу.

Про Твоє джерело-глибінь,
Всьому народу перекажу,
Та хоч би взяти вагу терпінь:
Дорогу правди всім покажу!

А в хвилю грізну тремтінь,
Як в засідку попавши ворожу,
Благаю: лиш мене не кинь,
Веди мене доки не ляжу!

XXX

Кидайте мої любі, виходьте з-під тину,
Мені вас досі, ах, годі забуть,
Хотів би чистих бачить мов дитину,
Як слова у Слові любов надають.

Я вивів би вас на ту Верховину,
Де радість та співи багатозвучні чуть,
І показати довкруги краси долину,
Як дерева квіти буяють-квітуть!

Хотів би побути з вами в цю хвилину,
І любов-у-любові назавжди відчуть,
І правду придбати, неначе перлину,
Як тайни та співи в одно віддають!

XXXI

Як мала дитина, прокинувшись в ночі,
Позиває, горює, зітхає, не спить,
Довкруги заглядає, протирає очі:
А над нею темна темрява шумить.

Часто відчуває тони десь співучі,
Гляне, мов матір побачила вмить,
І слухає довго, ці пісні охочі,
А сама в темряві і досі мовчить.

XXXII

Розквітає буйно виноград:
Кожна вітка біліє,
Видніє з далека сад,
Увесь стан у красі ясніє.

А хто приступивши-рад,
Мила квітка все мріє,
Дасть радості і принад,
І душу живо нагріє!

XXXIII

Чий це нарід, чиї це діти?
Проти Тебе лютости зберіг:
Бурею віє, зачина летіти
І кричить безупинно: я ось переміг!

Не знають, що це їм хотіти?
Хоч низка дрібних їх утіх,
Стали якийсь то «діві» служити,
Незнаючи Твоїх, у ясности, доріг.

Творче одинокий, Ти ось ції квіти:
Вирвеш докоріння за злобу і гріх,
Трубарам гідним даси отрубіти,
Бо правду Ти показати зміг!

Недугна потіха і слава лиш стремить,
Хитається в темряві лиха,
Бо грім над нею несеться, — гримить,
І кожне твориво так важко диха.

Від днів осінніх, зів'яле — тремтить,
Завжди їх серце б'ється стиха,

І видющим дивом, хвилями тлить,
Це лиш початок горя й лиха.

Шукають дороги, ставши при підгір'ї
Ховають всі скарби, облуди прикрас,
І нема вже мужнього у їх замірі:
Прсять, благають, щоб хтось спас.

Нема вже княгині у сяйві, порфірі,
Бо над нею, ось такий то час:
І всьо це криється у вогненнім вирі,
І стан їхній на віки погас!

Ідучи, гляну в колишні простори,
Де була холодна, морозна зима,
Де віяло лютим вітром з гори,
Дивлюся, чую, минулось — нема.

І всьо у красі, у молодости — прозоре,
Шумить і грає, юности всі має:
Співає хвилями, хвилююче море,
І новий човен стяг свій піднімає!

XXXIV

Дивлюся як старіє світ,
Нупи вечорів марніють,
Звуки голосних трембіт,
Знемоглись, глухнуть-німіють.

Усякий почин бажань зблід,
На полі марива темніють,
Їм дано пригоди літ,
Гляньте, нині, як маліють.

Ще десь одинокий квіт,
Ледво що краски видніють,
Похилився, гине слід,
Мертві віти в полі тліють.

Дивлюся, молодий ще плід,
Винограду грона спіють,
Твориться новий всесвіт
І нові хатки біліють.

Давний не упавзаповіт,
На горах стяги синіють,
Люди складають привіт,
Бо шати лиш Його біліють!

ГІЧРІНЬ

I

Над берегом стою, без числа, без міри,
Так щедро розквіли вони:
А повні гіркости й без віри,
Цвінуть для людства без весни.

Ніби краса їхні лани:
Стяги, це смерть із верховини,
Їдка отрута з глибини:
Темрява стелить стан долини.

Дивлюсь як буйно розквітає
І пнеться ген кудись-відтіль,
І любо всім і кожних їх витає,
Хоч корінь точить вічно гніль!

II

Була це велич по чині,
Як в просторах п'яний хміль,
П'ялась понад гори сині,
Показалась, десь відтіль.

Шум зчинився в полонині,
Де взялась мета і ціль?
Сонні були в зрозумінні,
Голосні стають відтіль.

Краса манить по долині:
Рясно припадає міль,
У нові, нові святині
Чередою гонить з піль.

Такто всіх скликає нині,
Аж у серцю дзвонить біль,
Темні сунуться, лиш тіні,
В'ялі квіти з поміж гіль.

У такому всьо тремтінні:
Стан вкриває заметіль,
Хижим повівом в умінні,
Бо живе лишень, як цвіль.

Наче казочку дитині,
Розказавши дух зусиль,
Про пригоди ці перлинні,
Що по морі звідусіль!

III

Я бачив: якісь мудреці
Явилися вдосвіті,
У прикрасах, гордії їздці,
І веселі в світі.

Здавалось, що у їх руці
Усьо було в заміті,

Прозвавшись: «новії творці»
У величності й зашиті.

Вони неправди борці
І повні злоби — ситі,
Дороги самі манівці,
Учинки гидкі-скриті.

І глянув я, чудо-мерці,
Їх тіла були убиті,
Життя й найменші корінці,
Твердині всі розбиті!

IV

Ви здавна научилися дбати:
Ідучи, ходом по морі,
Маните усякі зорі,
Щоб своїми, так прозвати.

Ви блукаєте щоб узнати,
Де ось скарби ці прозорі,
Нудитесь, увесь час у покорі,
Щоб спіймати і узяти.

Тайни, тайни розгадати,
Скрізь в небесному просторі
І там ще десь в неузорі,
Аж душа горить з завзяття.

Де набути тих понять?
Кожний день у більшій горі,
Думки піняться в докорі,
Годі вам всього узнати.

V

Прикраси понурі широких вулиць,
Ведуть до міста даної основи,
Видніє здалека чоло тих темниць,
З далека чути голосні розмови.

Там-то печера давніх таємниць
І дух нечистивий зове із діброви,
І безупинний крик якихось то птиць,
Проти закону шукаючи змови.

Відтіля джерело неправди-скарбниць:
Пісні, пісні, цілунки без любови,
Ідуть на зустріч, припадають ниць,
Бо скоро дались «діві» до підмови.

Богами зовуть якихсь то одиниць,
Держаться чину і їхньої мови,
Хоч нема їм місця, ні сталих світлиць,
Ось таке-то диво, кажуть — порпурове!

Не зважають на число гробниць,
Пристали здавна до цієї основи,
І сумний усміх їхніх лиць,
Не бачать правди святої з діброви!

VI

Що це на хвилях підвело?
Картину якоїсь породи,
Чиє це чоло повне вроди,
З якого джерела взяло?

І край такий собі знайшло,
Щоб лиш манить народи,
Проти закону і природи,
З обличчям безсоромним ішло.

Людина, що це, знай було,
Так на сміховисько велике,
Щоб дивувалися «владики»
Як у розпусті всьо росло.

Розвагою в серцю лягло,
Понеслися гордо крики,
А здавалось, що всі дикі,
Такий плід життя дало!

VII

Коли озветься долиною зов,
П'яніє ідучи, шелестне з тиха,
Покаже чоло манливе з дібров,
Повзе, аж важко диха.

І хоч би вік увесь змагався-ішов,
Чия це розбудилась утіха?
Це не тобі краса, любов,
Це манівці і повний гомін лиха.

І хоч би близенько тулитись підійшов,
Не приймай, бо рід цей коїть лиха,
Бо з печери нічної хижо надійшов,
Огнем горить із давна його стріха.

VIII

Одне лиш синку хочу розказати,
Про якусь діву та долю скарбниць,
Вона із темряви стає виглядати,
Ось там то печера, нора таємниць!

Відтіля починає люто налітати,
Її рід гидкий, юрба хижацьких птиць,
Манить, стукає, щоб узяти в ухвати,
Не дивися синку на стрій таких лиць!

Передучасно зумій це лихо прогнати,
Бо це узгіря недолі, темниць,
Не дай у серцю місця їм придбати,
Не приймай, хоч би припадали ниць!

Вона із темряви стає підповзати,
А на вершинах усяку злобу має,

Підкравшись ближче, стане промовляти:
До серця гидоту всяку нахиляє . . .

Зумій дитино цю мару прогнати,
Нехай середина твоя її не знає,
Успій залишки нечисті віддати,
Нехай собі у пропасть з ними поспішає!

ІХ

Непокликаний до чину,
Несе народу смерть,
І стан увесь до загину
І слава треться вщерть!

Даремний дух уперть,
У гані має причину,
Придбає вчасно смерть
І примір гидкий сину!

Х

Душа, що манівцями ідучи, блукає,
Бо на серцю, лиш таке лягло:
Одно у пору цю лиш дбає,
Щоб чинити лютеннее зло.

Немов так родилось, іншого не знає,
З нечистого джерела науку взяло,
На світ піднялося, у гору стрибає,
Бо навикло завжди чинити лиш зло.

Ось таке життя всюди: дивляться та любуються своїми вчинками. Світять кімранбу та кажуть: ми дійшли до знання і пізнали суть і всякий поступ добробуту. Основа наша вогонь щоб не огасало між народами, а смерть щоб панувала верхом. Ось і розум, така потуга. Прислухається і чуєш плач, ридання і недолю. Не ходять дорогами твердими, бо навикли на м'якість. Ідуть і стрягнуть незаметно, тонуть і це невидне. Ось життя і любо кажуть нам!

Один перед другим женуться наче сполохані коні; шукають і не знаходять. А як щось там зустріли, воно гидке і хворе марне, безнадійне. Їх лица загоріли, спрага пече. П'ють воду з джерела нечистого. Напившись, — розливають річкою і кричать з радощів: пийте це вино, хто нап'ється — з нами з'єднався і друг великого знання! Відпочинку нема, хоч безладдя. У садах насаджують дерева, щоб добрий дали плід, щоб розквітало. А тут навпаки: все в'яне та сохне, і ніхто того не бачить. Розумні над усе. Кажуть: маєм ключі, що всьо відчинять. А коли глянеш: так, як було, і остається. Доказують правоту життя. Ми вийшли з поганого становища, а глянеш зловились у сільце, і то непомітно. Новість звіщанів синам, щоб лишень ішли слідом, бо ми законодавці. А глянеш: мізерна основа і твердиня розсипається в порошок.

Ми дужі і непереможні. Все на досвіт світу і наука добра назавжди. Горніться під наш стяг.

А глянеш все пуге розвіе вітер, мов човен розіб'ється на морі. Ми спасаємо всіх, хто пізнає нас. Несем опіку та щастя. А тут глянеш: грабують і несуть загибель. Ось гляньте та судіть. Бо самі себе осудили. Пішли дорогами манівців. Зазнайство над зазнайством. Від ранку до вечера манять, бунтують. В ночі не сплять, бо дня їм нема. Світ движеться вгору, а глянеш: всьо іде донизу. Ставлять пам'ятники і оспівують неправду. Новітні музики грають, п'яна від них голова. Слухаеш і не наслухаешся. Всьо це один ритм життя, що веде до загибелі. Не замічає ніхто. Покладають до труду більше зла та всяких необдуманих принад.

Коли глянеш довкруги, всьо міниться, марніє та нидіє. Гай шелестить, мов тужить. Поле стогне під утиском страшним. Вітер гуляє та свище і сміється із таких-то вчинків. Воно всьо незамітне. Народились ми до бою, а вислід — смерть, не здобувши нічого. І в чому причина?, де розум? Де розум? Куди ступиш там зло. Завели мудреці. Молитись занехали. Кажуть: як не візьмеш своєю силою, то Бог не дасть. Скріпляються в злому в одну купу, і в цю мить вдарять по них, наче грім, і розлітаються в нічому. Ми розумніші за батьків наших. Якби лишень подивитись встали і послухали нашу розумність, то нехотіли б слухати та дивитись. Знову лягли б спати, бо небуло б нащо глядіти.

Гляньте! Злий злому подає руку, бо з джерела

одного мати їх напуває. Ідуть, радіють, трудяться, хоч у ніщо обернуться. З темряви почувлись голоси якісь, у зміслі чіткі, стрибаючи вгору, показуючи нову ціль. А в цю мить, у цій самій задумі вище... глянеш, — всьо це нерозумне. Ось розум! Літами трудились, і тут вмить знехтували, бо негідне перед Творцем. Здня довечора бенкетують, передчасно радять якби запанувати над добром чужим. А як лише наступлять, безсиляться — стають розбиті і над ними панують переможці. Воно ще мало замітне. Кажуть, у нас ще є пророк. Звіщає, що піднімемось з цим самим завзятам. Ти синку слухай. Бо правду кажу: це всьо у такому, так кажуть, світі. Хоч гидке, але нам принадне. Помре славний учитель зла, на похорон зйдуться численні, щоб прислугу велику віддати та звістити про імення його. Поставивши пам'ятник, кричать: клоніться, це людина якої не буде. Ось тужать за злом!

Як збідніє хата злого, то прихильники сумують, стараються допомогти йому, щоб поставити його ноги, бо в них одна думка: чинити лиш зло. У наших скелях — скарб над скарбами, а глянеш, — гниль. Ідуть човнами по синьому морі, щоб показати і оголосити нове явище. Аж ось надійшла буря і затопила всьо. У злого, сторожа сердита охороняє. А приходить час, — неостає з них сліду. Усюди зло взяло верхівку. Глянеш, — святкують щось за синів і доньок народа. А роздумаєш — навіщо ішли на смерть!? Облу-

да і обдурювання зі всіх доріг сходяться в одно місце. І булоколись, кажуть, люди: весна на світі настала. А ось же глянеш, наче осінь, вістить вісти.

Минають літа. Так і остається. Нема нічого дивного; всьо іде дорогою горя. Дивується кожна квітка, бо сонце на ню не світить. Сади без насіння. Завжди всьо і всьо сумує. І люди ходять наче дивне «черо», бо долі в них нема. Погасає день, а ніч свої правила диктує. Ось життя! Умирають бідні та багаті, а хто згадає їх?

Чому нема правди на світі Божому? Кожному горе; нема їм полегші, нема їм і долі. Усюди таке, що люди над цим радіють і не питають, як це має статись? Терня над тернями, будяки над будяками. Так всьо на гору виходить. Пишуть про вістку Божу, — а самі богами хочуть стати. Це всьо пасіння життя. Кому це скажеш, сміється він над долею людини, кепкує з нього вдень і вночі.

Над берегами води насаджують лози і кричать: це дерева високі, що квітуть на весь світ. І це наче краса, це наче радість. Ідучи дорогою, стрічаєш безталанного. Він майже не живе на землі. Йому байдуже, хто що скаже. Йому одинаково, що це має статись. Він майже не знає життя. Життя на вершинах і в долині має своє насіння. Це всьо судьба, це всьо лихоманка. А якби це сталось по-другому, тоді і життя було б друге. хоч безталанне і не міцне. Всьо це про-

пасть і горе бездонне. Над деревами дерево розквітає пишно. А хто хоче бачити, тому не дають дивитись. Бо всьо це, кажуть, життя без надії.

Куди лиш глянеш, пнуться люди гурно і кричать: слава нашим, бо ми побідили світ; ми будемо, ми і руйнуємо! Таке це диво над дивами. Буває інколи, думають про славу Божу, але краща їм слава людська. Славу здобути не легко, а згубити її можна дуже чітко. Ніхто не знає, що це таке, кому це вигода та радість. На світі світло сяє, а ніхто того не бачить, бо пітьма на очах у кожного.

Безбожник не любить світла, бо у нього свої світильники. Він дивується, що воно таке і кому він служити має. Лихо любить він часто, — і лихом хвалиться він завжди. Він не вірить в Бога, бо Бог йому ніч темнюща.

Хто розуміє безбожника і хто знає його світильники, той не бажає життя ніколи. Всьо гине від його подиху, бо він силою силенною хвалиться. І так проходять віки без радості. Шум по гаях і лісах, це наче диво чудотворне, це диво людського життя. Люди виростають і шукають дива, яке знайти дуже тяжко. День Господній настане і вістка по світі несеться. Але хто хоче слухати правду Господню? В кого Дух Господній, того не знають: у кого очі горя, того вихваляють. Подумають і кажуть: хто це він такий та якого роду? Бог буває скрізь і кожного Він знає. Хто Бога шукає, цього Бог виводить і дає

йому вінець життя і спокою. Бог зберігає його на всяких дорогах, де це не було б.

Світло Боже сяє на небі і томить людей на землі, бо люди думають про дощ з неба. А як дощу нема то кажуть: нехай бурі над нами силою силенною стануть, тоді охолодимо свої душі. Ось так воно на світі, кажуть люди . . . Нікому це невидне, що ще має статись, ніхто не хоче у життю життя. Такий це світ, що годі щось сказати, а як скажеш правду то відганяють і не хочуть нічого знати.

Бо хто хоче правди, того люди не знають; хто в пітьмі виростає того люди люблять, бо це у майбутньому їх доля. Важкі часи приходять чітко і несуть втому людству. Дивується кожний, що це за діло? Понад морем птиці літають, а людям байдуже, що вони шукають? Вони Боже не цінять, а клюють людям очі. І всьо це буває на світі. Хто має щастя, хто бачить горе? Нехай воно так станеться, хтось крикнув, — і йде дорогою злиденною. Якби сон мати, що правду каже, то не жаль було б умирати. Навіщо жити без смерти? Нудно на світі дуже, бо гомін горя обтулює людей. Хто це побачить, страшно йому стане, що таке діється на світі? Далеко видніє стяг, а люди очікують горя. І не страшно нікому, що має статись? Спастись кожний бажає, і кожний волю хоче мати.

Що це за життя без насіння? Блукають люди по світі, і ніхто того не бачить, кожному байдужо

же, що має статись? Не жаль нікому умирати, не жаль нікому й життя віддати. День денно плинуть кораблі по морю, а кожному байдуже, що вони везуть та що вони мають? Приходить час, потопає всьо і не остається ніколи нічого; і люди не побачуть ніколи нічого. Подумають та кажуть: де це всьо спочило? У глибині морській їхній грібводяний і вже не побачуть цього ніколи.

Бувають дні, що вістять радість, а глянеш, це лихо підкралось до людей. Це ось життя і лад непомітний. Що це за люди на землі, та звідкіля вони взялись? Де доля їхня і де горе їх ховає? Забути важко, бо немає в них долі. Це сум остається по них назавжди. Чому не світять ліхтароньку, чому щастя не сіють по світі? Де взяти правди, де її гомін? Так нарікають, що годі слухати їх «алви». Де людей взяти будувати хату, де має стати Храм Господній? Кого питати як ніхто не знає, і кого будити як всі сплячі? Немає для них місця на землі та на світі.

Забувають люди про все, що ось настане? Нехай кожний знає, як йому жити, щоб не остатись на землі без віри. Люди розсівають зерно по полі і ждуть, щоб добрий плід зібрати, а тут глянеш, і дивно дуже стає, що зерно поїли миші. Такий хосен мають зі своєї праці, бо не вірять у Бога. Хто спасає людей на землі широкій, хто виводить людей до науки? Це все, наче сон, що щезає вночі. Кому про це розкажеш, він насміється, бо годі йому це пізнати. Не хочемо жити в такому світі,

бо лихо сміється над нами! Пригадують давні літа і кажуть: було горе, а настане краще, як воно вернеться. Будемо творити знову ці чуда, — щоб непогасло ніколи це діло. Кому це сказати? Ніхто не питає, бо у кожного горе свою хату має. Коли побачуть десь на горах світло, то не сховають свого діла, бо все це нудне та безнадійне. Дивіться кажуть: на нас сонце світить, а глянеш, хмари темні сунуть. Що це за доля на тому світі, що за лихо у тому завіті? Немає у нікого спасіння, бо життя немає.

Далеко на морі видніють човни. У славі їхні чола, а ніхто не думає, відкілля вони взялись та як вони з'явились. Буває інколи, на небі зорі гаснуть, а ніхто не бачить, де вони поділись? Бог це лише бачить, і знає кожне «чело», бо від Бога суджено їм потухати. А хто їх згадає, цей нічого не знає, бо лиш Господня сила, їх усіх скидає. Задумують люди, як жити на світі, як щасливим стати і бути в завіті. Нема для них надії, погасли їхні мрії, бо спасіння Боже на віки їх звіє. Так бувало колись: женуться хмари, бо сонця немає. Це ніхто не бачить і нічого не знає. Ховаються люди у якусь хату, а про це нікому ніколи не знати, бо не видно людей на землі. Вони всі ходять у густій млі. Немає життя, нема ладу, бо у кожного горе і гана праці. Світ цей одинокий і любий всім, а кожний сміється, наче їх лиш сім. Не думають про долю світа, якби зберегти святії діла, щоб сховати тіла на великому тлі.

Наче нема нікого на світі. Всі люди мов побиті, бо не осталося в них Духа Господнього. Ще іноді бувають часи, що кожний сміється, і не знає чому, бо немає у нього чистого уму. Це все іде дорогою безладдя; це все снується безмежним шляхом. Воно і нікому вгадати, бо не хочуть своє біля прати. Це все без життя; це все на сміх людям, бо не знають вони Бога. Вони не дійдуть без Бога до порога, бо Дух Господній змете їх з землі, бо ходять завжди у густій млі. Так то дні приходять скоро і час пливе наче вода, неначе нечистая ріка, пливе собі кудись . . .

І ніхто не бачить, що воно сталося, кого хоронили і як з ним розстались. Не знають люди, що воно таке, чи це святкують, чи блукають в сні. А ось глянеш: усе у млі, бо мають дуже страшенні болі. Кому це розкажеш, не знає він, що таке, бо думає, це привид і чудо луни. Так то прилітають птиці й журавлі, а кого питаєш, кажуть, ми у млі. Ми там виростили, ми там і жили, бо іншого не знаєм. Ми недолі сини. Нас не проганяє ніколи ніхто. Ми не тратимо надії хоч би нас тjali, бо ми незмінні орли. Сумує поле, сумують лани, дивляться на них люди і кричать, що там за сини ходять по цій долі. Не зміниться диво, не знає ніхто, як це воно взялось, як воно й склалось без журби. Нащо нам журитись, краще помиритись, щоб люди знали, що ми лиш сини за кращую долю, ходимо по полі; нехай кожний знає, що і ми на волі. Квітуть сади, смі-

ється весна, далеко видніє велика луна, й іде все згідно, бо доля така, бо не знають люди того будяка. Люди цим радіють, величають всі, що це нам підкралось, питають у душі. І підходять без сорому до них і учаться співу, і слухають німих. Як лиш день настане, женуться плаєм, і світять наче свічку і кричать з жалем. Кого ми хоронимо, кому славу даєм? Може ми п'яніємо, і не знаємо, що таке, де нам сили взяти, щоб це заховати, і людей з собою до гробу забрати, — так і закопати, та ніколи в світі в такій долі виростати.

Не знає ніхто, що це ось сталося. Може і осталося дещо розказати, щоб даліше плакати і дивитися в силі і лягти на віки ось у цій могилі! Проходять літа, дивуються люди: що даліше буде, хто за нами стане, хто нас пом'яне, хто заплаче над долею цією? Чи знайдуться люди і скажуть, що буде на цім світі Господнім? Може поворожимо і всталимо новий лад?

Не видно нічого, дивується світ, що це за привіт, наче лютий звіт людям видається, а кожний засміється і ляже та спить Сердито буря по світі гуде. Нема кому спинити. Нема як зачинити цього дивування, того колихання. Без віри, без долі по чужому полі ховається і дух свій береже.

Дивовижна весна, дивляться люди, що таке всюди сталося, наче хтось зберіг тайну на цім світі і держить в заміті. Це наша журба, кажуть люди, в душі, ми не в заслuzі. Ми лише підняли

чиюсь судьбу, і думаємо даліше держати таку на згадку дітям, щоби в цім росли і дивились ніжно як це ми вели слухняних людей до цього звіту хо ч би і без звіту всім передали. Що це з нами сталось, як це гарно склалось, що ми без вінчання до гробу лягли. Любіться, миріться, бо у нас сини, співають лани, сміються вони і шукають даліше утраченої весни. Бо це гомін долі по чистому полі ховає свої товстенні плаї! І не дивно нікому, де це їх мета, хто там замітає, кому син в цій хаті народився, як це він женився, що він не нажився і пропав на віки. Бо він натомився на тому степу. Без радости і туги він научати хотів. Люди насміхались: гляньте він здурів!

Проїшла весна, минулось все. Люди не молились, а лише хилились, бо не знали віри та не знали, що далі буде. Чис вино пити, та кому молитись, щоб не хилитись, а лише журитись та нерозлучитись.

Свіпає весна. Не дивно це людям, кому щось дано, що це за вино до пиття придбали, як це видавляли, і кому віддали. Дивується світ, що це за вино, що це за «блуно», що це за поради, що це за заслуги без краю потуги. Так це їм дано, щоб світ дивився та не соромився, а лише молився! Такі то дива стаються на світі хоч і не в завіті, а лише в розквіті, бо безустанно несе вість таку, що годі слухати. Немає у нікого правди на цім світі. Це лише чуда скриті. Видніють сади,

оквітчані мрії бережуть лани, а люди дивляться чії це сини ховаються в них. *Їм дано лиш силу безбожника вбити, щоб пережити і душу згубити!*

Такі то у життю бувають Пани і кажуть: ось же ми гідні сини. До поради і розради, бо у нас лани квітуть віковічно. Ми знаємо прилично, хоч ось і прибічно, ми гудем північно, хоч би і публично! Ми горді сини! У нас немає нічого, лише урода така; щоб кожному дати того будяка. Нехай насміються, нам це все одно; що статися має попливе на дно. Це все таке, що годі розказати, як на світі погибати, і слави не мати, а так пропадати. Навіщо нам жити, кажуть люди, навіщо плакати на цім Божім світі. Немає в нас нікого, щоб спас у цей час, щоб вогонь цей недолі навіки погас. Де знайти пораду? Де взяти вістей, щоб пережити це горе важке, і тихцем десь линути в якісь світи, щоб пізнати, де цей світ мети? Хто це нас порадить, розрадить в журбі, щоб ми не були в цій лютій юрбі. Ми матимемо ще долю і надію одну, як нас всіх покличуть на купу одну. Ніхто не заплаче, бо нема за ким, лише згадка стане під законом тим. Люди не згадають, бо що це за діло на світі тому, ось так то лягло.

Видніє весна, дерева квітнуть, а на полях люди щось крадуть. Бо нема їм долі, лише день такий, щоб виглядати, де день бойовий. Де сміються сльози, де грають плачучи, а людям ка-

жуть: дивіться, живучи, на нас, як ми болієм, бо немає в нас надхніння людської подобі. У нас немає нікого на цьому світі. Ми в недолі скриті, на віки зариті. Кому це розказати, сміється він, бо сам хоче лягати під тин та дивитися, не журитися лише так хилитися, а в кінці убитися.

Видніє дерево похиле, а кожний думає, що воно, та що йому дано, неначе потопаючий човен у морській глибині. Болить душа, страшно дивитися, бо нема де води напитися? Такі то дива на світі скоїлися, щоб люди ніколи немолилися, а лише журилися та землею накрилися.

Не дивиться ніхто, що це там лягло, кого хоронили, кого там хрестили і на віки вбили. Такі то речі діються на світі, наче в оксамиті, сльозами залиті. Гудять труби, міцніє небо. Ось нам того треба! — кричать люди. Може у нас буде якась весна, неначе кимось нам дана, щоб берегти волю і мати добру долю, щоб кожна деревина у саді росла, та своє насіння вповні віддала. А ось глянуть люди, що діється всюди, як люди умирають і нічого не знають, по полі моголи собі виставляють і так зберігають. Ніколи не жаліють, лише так боліють.

Видніє село, сміється диво. Не видно щастя, бо кожний снить нічим не болить. Має ще надію, що прийде час і скаже цить. Тепер спокій будемо мати, не будемо умирати, лише дожити Спасителя землі. А ось підходить хтось з

боку і каже: нівроку, лани у нас ростуть привітні, бездітні на ланах ось цих мирно відди-хають,, нічого не спасають, лише доживають.

Бувають дні ледаці, кажуть, ми пропащі. Без волі, без долі на своєму полі поляжем на-завжди. Сміються люди і кричать: що таке, що з ними діяти, де їх схоронити, щоб не бачив їх більше ніхто. Так воно діється на світі, що кожному байдуже, що життя супруже ніким не дано. Відлітають журавлі у вірій. Летять, ніхто, майже, не бачить. Що це ось таке? Де вони узя-лись і як вони лули?. Моме десь лягли, у мирі спочили.

Такі це дні бувають лише на світі, щоб були всі побиті та ніколи прикриті. Щоб чути із них було і смерділо дуже. Ось мій любий друже! Слухайте люди ось ції слова, не лягайте спати, щоб духа не віддати, ось так погибати.

Веселка на небі. Дощ вже не паде. Глянеш, хтось іде закутаний в болото, і кричить: я в золоті на світі! А глянули люди, і кричать всі: що це за мерці, що це за борці пливуть по ріці? А їм всім байдуже, що завтра настане, чи хто на них гляне, чи засміється ще раз, чи прийде доб-рий час?

Сумує одиниця, виринає керниця, а джерела нема. Це все таке дивне, що кожний хилить очі і каже: це джерело чисте. Пити хочеться з нього. А тут мов отрута, що очі хилить завжди. При-глянуться люди, та голови хилять, і кажуть: що

це за вино, що годі його пити? І так проходить життя. Немає чистого нічого, лише отрута вітру північного. Піднімається в гору день, сумують квіти, наче все побите, бо правди нема.

І годі пізнати, що це з ними сталося, що їм увиждалось, і як воно склалось? Це судьба Господня їх усіх втомила, щоби душа людська до Бога ходила та вірила втричі.

Ось дивились люди, що це за порода, наче ось пригода, що зганяє всіх до одної хати, де ніби палати, щоб там умирати. Дива дивні видно, а ніхто не бачить, та ніхто не плаче, ніхто не співає. Бо це пісня така нова, хоч би нікому не казати, а лиш щебетати, наче птиці в гаю, у пристраснім краю, де нічого не знають, лише співають про якусь «діву», що по лісі ходить, і так собі бродить та життя холодить.

Мучена весна заглядає в хату. Не співає дівчина, лише, як билина собі розмовляє. Ось таке це невірне диття. Приглянуться люди і кажуть: що за діло, чия це сім'я, а чие це тіло лежить біля них? Це ніхто не знає. Відгадати важко, бо такий час приходить вмить. А на світі свічка якась горить та не догоряє лише допікає людям у журбі.

Сумують люди, що це за діла, що це за виховок, що це за скеля стоїть мов велич? Приглянеться хтось, скаже, що це за диво наче з поля надійшло, та до людей дійшло, щоб гомоніти. В далекім краю співають Псалми. Не дивуть-

ся люди, що це за облуди ходять поміж люди, і кричать усюди, — що у нас лиш правда одна на цім світі, щоб людей будити та їх надити, лише це любити, щоб життя губити. Велика велич на світі явилась. Відкіля вона взялася і де вона родилась, як світ наставав? Хто це відгадає, що це за дитина і чийого сина вона привела? Тоді скаже кожний: це мати родила, одягнути не уміла та убрання не пошила, лише диво йому віддала щоб доля ось така, його була! І він виростає, а жінки не має, бо він сам не знає, що таке дружина, що таке дитина, що за причина?

Гасне день, сонце сховалось, а темна ніч глядить-глядить. І хоче все у собі скрити, нічого не ділити, лише всіх томити, щоб всіх убити. І не дивно нікому, що це за ворожка приспала людей, хоч би без колиски, бо вона добре знає, як це на цім світі дитя умирає, а ніхто не бачить та не знає. Міркують люди і кажуть, що за сила у життю нас томила, щоб нам лишень спати та більш не уставати, лише пригортати людей до сну. Маліє диво. Встають люди в силі, неначе з могили виходить їх дух, і кудись то лине, незнаючи де? Видніють села, зима настає. Сніг притряс країну неначе хатину, і все чудом наче настає; і кожному байдуже чия це дитина в хаті умирає? А глянули люди, відкіля це взялося, та як воно склалося, та чому так сталося, що мати дитину в снігу привела.

Такі то дива діються на світі! Наче всі побиті,

мов людей немає, лише холодна морозна зима. Чому весна не приходить? Дивуються люди, де взяти нам віри без горя та міри, щоб спасати людей на землі, хоч би у холодній імлі. Сумує лан, дивляться люди, і кожному дивно, що це тут таке, не наче вмирає всяке зілля, що люди садили на славу собі. Це не було дивом, бо кожний це знав, що для себе нічого не придбав. Це трапляється в світі, неначе в завіті, бо люди неситі, горем побиті, не знають, що робити; до кого податись, у кого поради шукати, та все віддати. Надходить ніч. Сміються люди, що буде, чи прийде ще час глянути на світ, як було колись. Як сміялися дива, як журилися діла, як душа боліла і в гробах горіла. Не хочуть нічого, бо це все нудне, безприкладне та марне. Глянуть у вікно зі своєї хати, дивляться, — палати, стоять не марніють, бо голови сивіють у людей ось цих, що співають пісню наче «величай». А ось глянеш — все лиш покидай та ховайся у старую хату, а не в палату.

Ось такі це дива, ніч у собі має, наче вона знає, що кожному треба, щоб згубити душу, навіки лягти. Несоромно це людять кажуть ось це диво, що кожному треба завдати правдиво. Щоб ніколи йому не хотілось слави Господньої на землі, щоб він ховався лиш в імлі. Борці ідуть. Тремтить земля. Співають пісню про чудові дні. Як одні вмирали, як їх хоронили без слави, без долі на чистому полі. І таке то ніч у собі ховає,

хоч сама у гробі неначе лежить і лише вітер над нею шумить! Ревуть корови, сіна нема, голодні умирають, про ніщо, не знають, так, ось, пропадають, на віки лягають! І це наче диво. Питаються люди, що це за облуди, що це за краса? Наче тне їх сталева коса.

І знов день — дніе. Сміються у тині наче будяки, і дивляться вгору та бачать прозору величезну гору. А хто на ній, сівши не знає ніхто, що це на узгір'ях знова виростає, що кланяються усякі будяки, та кричать: це нові роки для нас настали, щоб ми це знали, як на світі жити, як кріпко держатись та нероставатись, лише підпіратись. Якби ми на Бога ждали, то у нас було б всего доволі. Ми ходили б наче великі переможці. І ніхто з нас казати б не схотів, що нема Бога на землі!

Такі то дивні речі діються на світі! А кожному байдуже, як це має бути? У нас людей багато. Ми знаємо що це має бути. Ми маємо отрути. Хоч кожний скаже: це правда лиш наша! Хоч кожний скаже: ця чужа — лиш каша! Такі то вісті вістять на цім світі, а самі не знають що пишуть в завіті. Сумують люди. Проклинають Бога, що це на цім світі, у чийому завіті рішається доля, наче згубна воля, що виходить з поля. У нас долі немає. Зупиняються люди. Питають, що це дальше буде, як будемо жити, що будем чинити, хто за нами встане, як будемо битись? А, ось, глянуть люди, що це за примари,

що це за отари до бою ідуть. Наче несамовиті, долею побиті, бо нема їм місця де на світі жити? Молитись не знають, лише зло ховають, і кажуть, що у нас все добро на горах кадильних.

Сумують міста, кланяються віти, близенька журба, а стреміти важко, бо, ось, такий час, що годі сказати, нема нам де стати, щоб хату берегти. Чужі люди ходять по наших містах, а кожному байдуже, що їм за страх на цім світі буде? Може хто здобуде якесь весільне добро? Може хто пригорне та скаже: ходімо разом, бо ми одного духа, бо в нас сила одна. Ми знаємо лише боротись, хоч з цього нічого нема. У нас думка лиш така, щоб люди знали, хто ми, і що за переможці на всьому світі! Ми долю одну маємо, та її міцно держимо, щоб нам не упасти та духа відкласти, та без перемоги на віки лягти! Такі то дива бачимо на світі, бо ніхто не знає, що дальше буде. Чи вернуться літа, чи знова прийде який «отаман» та скаже: виходьте на волю, ми вільні орли! І любуються люди і кажуть: це диво, що росла в них нива, зеленіли віти та кожний хотів би дальше так жити, хоч би і томитись, а не розлучитись.

Бо дивні це речі, що годі сказати, де дітись людям на цім світі? Людям це байдуже, що завтра має бути, який день настане, які «отамани» над ними запанують, може нас зруйнують, а може нас наситять якимсь хлібом чорним. Ніхто цього не знає, ніхто не питає, кожному байдуже,

як будемо жити. Чи будемо білля прати, чи де-що варити, або вкінці душу погубити.

Міцніє дерево похиле. Листя опало вже давно, наче на морське дно. Цього ніхто не бачив і не знав ніхто, що за деревина на світі була? Бувало на цім дереві птиці і завжди співали, дерево гойдали, бо самі не знали що їм чинити. Чи хвалити Бога, чи правду ганити, або перестати, більше не любити цих днів без журби! Ось дивіться люди, що коїться в світі, де правда сміється, а людей нема. Це лиш шумовинна на верхи виходить, а всім байдуже, що завтра буде! Чи настануть ще літа, чи усміхнеться доля, чи знову серце відживе, чи очі побачать ясну «дівицю», кращую криницю, де воду беруть, де коней напувають, де птиці співають та п'ять воду цю? Не питають люди, що має статись, що за лихо буде, що за день настане. Може хто прилине та над нами стане, та буде наглядати прикази давати.

Люди не знають нічого на світі, всі немов по-биті та в пропасті скриті. Не бачать люди нічого ніколи, бо хто їм розкаже про долю всесвіта, про весну чарівну, про «дівицю» білу, що в хаті своїй залягла та спить. Ніхто цього не бачить, ніхто не знає, що це має бути, який буде кінець. Летять птиці вгорі, на чистому блакиті. Цього ніхто не бачить, кожному байдуже, ось мій любий друже, це життя супруже. Ми маємо нову мову, хтось крикнув звідусіль. Ми маємо чисту сіль. Ми ма-

емо світло горя, щоб людей солити наче оселедців, та над ними плакати, як сіль їсть їм очі.

Ось такі то дива видніють на світі, а ніхто не пізнає, як це могло статись, що людей мов оселедців у діжки наклали, та ще до того заспівали, мов над гідними мерцями, бо очі сіль їм виїла. Де голови людські, де права людини, кричать бідолахи з-під тину, бо не бачать сонця, лиш місяць блистить. Бо ніч, ось, настала. Людям це не видно. Люди люблять лихо, бо лихом хвалитись лише кожний знає, хоч і умирає, про це лише дбає! Видніють ліси, сміється сонце, великий празник неначе на світі, бо люди це люблять цього лише хочуть, щоб добре сміятись під сонцем на землі. Одинокі ниви, одинокі садки, неначе «чоро». Так то дивні речі під сонцем на землі! Нема правди Божої ніде, лише нісенітници горою! Чого люди хочуть, ось мають! Горе, сльози, нещастя, — це людська доля. Ніхто цього не знає, бо кожному байдуже, чи буде хто жити, чи убитий стане, чи буде держатись, а може упаде на сором людям. Кому це розкажеш кепкує хрипливо, бо сам він не знає, що це видніє на світовій «ачефі». Співають пісоньку дівчата, неначе їм померла мати, бо немає в них хати знають лише співати, себе прославляти та слова шептати. Ось такі дівчата знають лише одягатись у якісь суконки, щоб люди дивились, як вони живуть на широких світі.

Душа ходить по-дорозі, бо місця немає. Хо-

дить проклинає, та сама не знає, чому вона блукає. Це усе на світі наче безголов'я, бо і одиниця даром віддасть кров та не знає за кого? Шумлять ріки наче спів незмінний, наче дивні води, що пливають до моря, бо нема їм де дітись. Пливуть собі пливають. Людям це не видно, яка в них вода, бо море їх любить хоч би страшні були. Їх чути далеко, бо на них човни, а на човнах люди шукають води, щоб напиться трішки хоч би іти пішки.

Немає долі на цьому світі, бо ладу немає, про що кожний дбає, ніхто не питає, що це має статись з людьми на цьому світі. Чи будуть убиті, чи в голоді помруть, а може їх зітруть на порох. Це все стрічаємо вночі, бо маємо дивні очі, та пізнаємо в мить ці пісні співочі наче дні дівочі. Кругом зелене, ясний день настав, бо ніхто не спав. Виспані народи встають помиритись, якби це не було. Ось тут глянеш з боку, будяки ростуть, а люди думають це квіти цвітуть. Минають літа, минається доля, плугаторі з поля до хати ідуть голодні та босі, наче по росі. Черевики згубили, ніжно похилились, бо нема в них долі на чужому полі. Видніють ліси, далека доля котить свої гори наче на простори, де муки й журба, де грають шумні води та роблять всюди шкоди, бо правди нема, лишень холодна морозна зима.

Виростають квіти наче прадіти, що їх вирощував хтось на якомусь полі, щоб хилились

в долі, лише були голі. Чиї це діти, та чиєї неньки, ходять помаленько, бо вечір настав. Не знають як жити, не знають молитись, ось собі так хижо ростуть та ростуть. І на них приходить час. Дивні дива, бо нічка своїх любить, гарно приголубить і скаже всім: спіть, як день лиш настане, нехай кожний гляне на яких основах ось ми піднялись! І це цікаві речі, бо штовхають в плечі, бо правди нема. Всюди лиш зима свою силу має, правилом вітає, про все сама дбає, долі не мінє, лише наглядає. Чиї це сини, де їх мати ділась, може десь втомилась, по полі блукає та не знає де дітись, — бо синів немає. Люди це не бачать, бо знання не мають, лише про щось дбають, що й самі не знають.

Це дивні дні, що люди лише сміються, на хмарах несуться, за боки беруться, зі світом розстаються. Без знання, без ума, так ходять на волі, мають страшні болі, бо не знають долі, що завтра буде? Чи верне їх мати у гарні палати, чи будуть ще дива, мов зелена нива, а на ниві гра-тимуться діти, голодні та плакати будуть, бо батька немає. Це нічна пора, це чудові дива, це осінні жнива, це доля нова, а земля стара. Прикрашена ніч зорями, місяця нема, люди утомлені заснули в хатах та незнають, що діється на небі?

І це наче радість на землі, бо всі у млі, ходять та блукають, щастя шукають, про нічо не дбають, бо сили нема. Погасли зорі, хмари на-

ступають, наче щось ховають, дощ ще не паде, лише ще далеко грубий грім гуде. І це нікому не видно, бо лице безсоромне любить лиш дивитися на грубі діла.

Далека надія ховає сни скрито, наче все побите. Ні щастя, ні долі, лише гомін волі в степу залягає. Не радіють люди, що тепер буде, кому це співати, кому докучувати та кого навчати? Це наче празник великий на світі, хоч всі побиті, немає в них душі, лише переможці над ними схилились та пригребують людей, щоб в гробах лежали і не прокидалися. Ось це мов диво, одиноке в світі, наче в оксаміті, в новому завіті. Сльози, наші сльози, де нам вас подіти, море висихає, а ми умираєм на чужім степу. Нас мати родила малими дітьми, нераз недоспала, а все ж наглядала, щоб ми у radoцax завжди жили.

Пусті, наче, речі на землі бувають, а люди не знають, журбу лиш ховають, язик виставляють та кажуть дивіться, що в нас за пора, наче страшенна нора! Людям лиш того треба, бо люблять такі діла, щоб лягли тіла в якійсь боротьбі. А за чию долю, незнають самі. Бо на сміх родились, нічого не знають, завжди присягають, щоб ще трішки жить, нехай людська доля на- завжди згорить! І це наче диво хоч би невеличке, але все ж таки диво, щоб літне жниво для нас всіх було. Щоб аж загуло, а сліду не стало та добре заграло. Сумує земля, бо осінь прий-

шла. Сади потемніли, громи загреміли, а люди зімліли, бо того хотіли. І це диво невелике, люди цього хочуть, хоч не знають, що це, чиї це дари та чиї отари, по полі пасуться, лише, ось, снуються, мов гадюки в'ються.

Прокидаються люди зі сну, чують, ось, новина: наче чиясь дитина виходить на світ та б'ється у груди та плеще в долоні та кричить — це коні сполохані біжуть, а ось глянеш, це свиней до стайні ведуть! Це ніхто не бачить та не знає, що ніч ховає. Буває іноді сміються люди, та не знають чому, ось, сміялись, чому реготались та що смішним було, що ось нагуло, яким вітром дуло, що так на душу налягло, немов чар всіх днів, що на землі буває, бо ніхто не знає, що за діло в людях, що за жниво всюди. Людям це байдуже, хочуть лиш сміятись, лише реготатись, щоб більше нісенітниць було та дивом подуло. Це дивні прикмети, це гарні присмаки, бо ось бідолахи не знають нічого, лише подивляти та разом сміятись, хоч би розпадатись але, все ж держатись, даліше реготатись. Ось такі то люди є на цьому світі, не в новім завіті, лише чимось покриті наче сіра імла, що на них із давна пропастею лягла. Минає літо, сумують птиці, це не одиниці. Вони знають критись, бо в них також душа, як у кожної людини, що росте на землі хоч в імлі.

Птицям це не дивно, що стає на світі, що за люди мріють, що за сні їх криють, бо в них та-

кож долі немає. Бо надходить холодна зима. Ось такий це світ. Вирастають люди, не знають, що буде з ними завтра? Можливо помруть, або їх уб'є хто. Це трапляється часто. Це слово ніжне. Бо люди цього хочуть та любуються люти́м. Що настане завтра, нехай ось стається, бо до лиха кожна душа сміється. Хоч нема чого, бо це їм так дано, щоб тратити духа на широкій землі. Нема на світі правди, нема на світі долі, бо люди мов голі, по землі блукають та нічого не знають, лише це бажають.

Люди проклинають Бога на цім світі, бо не знають Бога. Вони мов боги, що дають поради та щирі розради, та все це одною дорогою йде. Хоч би умерти та духа віддати за якусь віру, що ніхто не знає. Не дивно людям, що цей світ убогий, що нема правління, лиш гниле насіння, що людям гидко на це все дивитись, бо це все, аж страшно людям відгадати, що діється на землі під сонцем. Сонце також у журбі, бо люди негідні, бо в людей ума немає, лише небелиці, наче гнилі суниці, що дають по пиці. Ось це вечериці.

Надходить зима. Людям того треба. Люди на це ждали, наче на спасіння, хоч би без умі́ння її подивляють, а все ж таки нічого не знають, лише проклинають, Бога обмовляють. Інколи приходить час, що люди сумують, бо немає сили сміятись в цю мить, бо над ними мов огонь горить та не погасає. Ось такі на землі чудеса.

Бо ніхто не спасає, хоч би й ковбаса, що кидають собаці. Бовваніють люди, не знають, що буде, що статися має, як прийде весна, як зацвітуть ниви, як серце засміється, як на небі видно буде чудеса. І це людям байдуже, що за нове жниво, що за лани хижі, наче дичина на них виросла, бо плоду в них нема, лише сіль їдка. Що ніхто не хоче, ось, на це дивитись бо годі журитись.

Видніє село. Верби зеленіють, а ліси темніють, хоч весна витає, це ніхто не знає, лише борці знають, що це за лад буде. Що за пісня нова начнеться співати хоч би благодать для людей спливала та людей журила, диво голосила Також ці діла до долі числяться, бо на світі люди правди не хочуть, лише небелиці та всякі дурниці слухати хочуть. Бо це день настав, що ось же кожний устав та прикляк на коліна та молився Богу, а не знав якому, бо сидів у тіні та думку думав, щоб більш не вставав, лише лежав наче в смертнім гробі у своїй подобі. Не надходить день, скучають люди. Немає їм де дітись, немає з ким битись, бо борців нема. Наче земля вкрила та за ними не голосила, бо знала що сталось, бо не хотіли жити, а лише умирати, за якіїсь свари, що люди придбали. Ось і це дивонько на землі буває, хоч кров'ю спливає, це ніхто не знає, але гадку має, що він колись бився, хоч не веселився, все ж таки томився та в землі втопився.

Видніють міста. Розлючені коні біжуть до бою та не знають як їм наступати, бо в містах є люди, що зараз відважно до боротьби встають, хоч до кінця не діждуться у пропасті уб'ються. І це гарне диво людям на розраду, на добру пораду, що нагряне з-заду. Щоб всіх убити та в землі нужденній навіки прикрити. Виростають квіти, наче якісь люди, що не сплять у хаті, бо в дранім жупані, не ходять до школи, бо ума в них нема. Ось і це дивненьке диво на світі буває, а ніхто не знає, що таке сієє та людей скликає, а непомагає, лише докоряє.

Приходять дивні ночі, людям ось не спиться, нічого не сниться, бо долі нема. Нахиляють очі у плачі охочім, пісоньку співають про якусь красу неначе шовкову росу, що лягла на ланах та перемогла все, що на світі! І це чудонько дивненьке на світі, це наче надія, що в полі лягла та томить красу ланів.

Інколи падає дощ, хоч люди благають Бога, щоб дощу не було, та все ж це негідне перед святощами. Бо Бог судить долю та людей на землі, хоч би у імлі. Це нічого не шкодить, бо увесь світ по землі бродить. Нарікають люди, що Бог не помагає, що дармо карає людей на землі. Такі то люди думають, що Бог буде з людьми жартувати про ніщо не дбати лише благати людей, щоб мирно жили на землі наче в імлі. Ось так то люди живуть на цім світі, хоч і не в завіті. Дорогою ідуть мов побиті горем по-

над синім морем човнами пливуть та клянуть ще Бога, щоб Його не було. Ось і таке дивонько на землі буває, а ніхто не знає, бо долі не має, бо щастя від нього кудись то несеться та не схаменеться душа за людей. Бо немає в них доброго плоду, лише будяки колючі та квіти смердючі. Ось такі то дива бувають на світі, на землі убогій, де долі немає.

Плугаторі в полі плужать землю, і це людям дивно, що це за весна, що це за «мана», що це за прикмети, що це за надія людям всім буде. Може виросте що в полі? Може чорний хліб земля віддасть та прикрасить долю, хоч би і в неволю людей всіх попхне. Ось, таке збагне!

Вінчають люди людей на землі, хоч в імлі, це їм одинако. Не бачать високо, що над ними Бог, на все дивиться та не міняє нічого. Бог не жаліє людей на землі, бо люди ледадціють, молитись не уміють, а лише сваритись, щоб лиш не молитись, лиш в нудзі журитись. Які це дивні речі діються на світі, хоч не у завіті, лише нишком скриті. Бо немає в них правил, лиш гани багато, щоб людям про свої діла розказати та над ними плакати. Ось так умирати. Це все у віковичній ночі, а у кого очі, цей бачить усе, як людей мордують, по тюрмах катують та кричать: ми гідні, соняшні сини! Це все під сонцем, на просторій землі у віковичній імлі!

На світі немає дивного нічого. Лише небелиці, попутані дурниці, щоб людей манити, горем

наділити та самому спати більше не вставати, лише завмирати. Люди любуються такими ділами. Хоч би мерзотою, хоч би карою злою. Бо цього їм лиш треба, бо хочуть так умирати, як колись їхні предки; за якісь дива в могилах лягти.

Кому щось розкажеш, ось він насміється, ось йому байдуже, що це має бути? Чи доля засвітить знова на цім світі? Чи ще усміхнуться люди бойові? Не знає ніхто що це, що це за причина, чия це дитина пісоньку співає. Чиї це закони, чиї це погони на людях у славі, щоб так жилось як життя покаже?

Видніє хата чиясь на узгір'ю, а люди не бачать, що це за мета та чия це хата неначе палата, на горбику однісенька мов диво стоїть. Ось і це чудонько сіяє на світі, хоч би у незаміті, але так собі, щоб людей дурити, кров людськую пити, хоч би розлити, хоч би всіх побити та в могилу врити, навіки прикрити. Лиш весна настане люди ось женуться та не знають куди. Чи шукати праці, чи сваритись в світі, чи хилити гори, а може в просторах гуляти та пити, щоб добра нікому не чинити. І це диво велике на світі, що гасне в завіті.

Великий день для людей настав. Неначе сонце засвітило та кожну хату утомило. Бо знання немає лише небелиці з якоїсь криниці, що воду дає холодну та мутну, хоч би умирати біля цієї хати. І це диво дивнесеньке, а ніхто не знає,

лише нарікає, бо життя немає, кожний шкутульгає, бо біду ось має. І це не дивно людям, що ось на світі у завіті, де радощів нема. Горить земля, плачуть люди, що це буде, як увесь світ згорить, ніхто не остане, все вкриється гноем, лиш Господній Дух бачити буде все. Ось так-то з людьми буде на цім світі, бо люди не знають, що таке любов. Ось, чия це кров, чиї тут нарікання, хоч би без кохання по землі ішло та міцно гуло, а гомін аж до Бога приніс вістку лиху, що люди побиті та землею вкриті.

Святої води ніхто не хоче пити, ніхто це не знає, лише нарікає та Бога обкрадає, а за що не знає. Виходьте на волю, — хтось крикнув з-під тину. Віщуйте людям, що ми ще живем, для людей придбаємо усякі добрі діла, хоч би могила прикрила всіх нас. І це дивонько правдиве, бо ніхто не бачить, лише ворон кряче, бо падлину бачить та кружляє над нею, наче над долею цією, що люди придбали та в імлі пропали, нікому нічого не доказали, бо всі умирали, могилою спасали та навіки пропали. І це «чиро» якоїсь породи, що чинить завжди шкоди, бо по світі блукає, наче упало з бика.

Великий базар; люди щось купують, чимось торгують, неначе правда є на світі, неначе все це у завіті записано, хоч би й зло. І це все видне, і все це грає, неначе човен по морі гуляє та на дні пропадає, а ніхто не знає, що він там ховає. Він море рівняє, бо не добачає лиш на дні

дрімає, з лихом розмовляє, бо того лише бажає. Якась вістка на світі настала, неначе пізнала, що на ланах хліб пшеничний буде та знова будемо їсти, як колись ми їли, хоч ще недоїли того, що пройшло, ось таке це діло на світі було. Та й це невидне людям, бо люди пізнали життя хоч без вороття, жодного буття, ось же без чуття, це наше життя.

Дні настали ніжні, хоч холодом віє, світ мов бовваніє, нема куди дітись, децо розказати, хоч би всім людям зараз умирати та в могилі спати, про ніщо не знати, лиш душу віддати, а кому, не знати. Верби зеленіють, гидке в них насіння, неначе каміння з верби опадає та людей морочить, як лише захоче, бо вербові люди не знають, що хочуть, бо це їхнього бога благодать. Щоб духа віддати. І це дивненьке-дивонько на світі, бо немає в завіті.

Гуляють вітри, шукають мети, дерева похилились, неначе дожились якоїсь вістки, що вітри придбали, щоб світ цей продати та на горі стати, неначе місяць посередині неба. Ось і це диво, людей все дивує, хто це там жартує, хто землю руйнує та в кутку сумує, довіку дармує.

Немає людей на землі, всі мов поховались, неначе спасались від якогось ката, що людей хотів вішати та шкіру стягати, та завдати страшених проклять, щоб на землі нічого неостало, все лише погигало. Зеленіють лози, вербові причіпки, духової дрібки, що ставить всюди «кріп-

ки». І це люди не бачать, бо очі лиш плачуть, та незнають за що. Чому ось ледащо на світі живе та лиха бережеться. Люди люблять лихо, бо лихо їх мати, хоч без своєї хати. По світі завжди ходить, та людей всіх водить неначе на поталу. Тоді всім несе хвалу, як люди в гробах заляжуть на віки, ось це гарні крики, неначе бики у пустій ачефі. Не цікавить людей нічого, що має бути, що має статись, що надійде. Може в сні побачать якусь потугу, хоч би і недугу, щоб люди спаслись. Ось і це диво, наче черо ходить, та по світі бродить, бо нічого не знаходить. Лише кокетує та горе буде. Ось і це дивниця, неначе керниця.

Виростають люди, бо були малими, хочуть до світанку, ось мужами стати, а годі заснути, більше нічого не чути, лише тихесенько під тинном чвалити, та все забувати, як прийти до хати. І це наче черо, що в світі буває, та хісна не має, лише все змітає, щоб землі не було. Ожидують люди якоїсь породи, неначе погоди, що має настати та людей вибавляти із ярма тяжкого, до життя нового. Сміються люди, що правди немає, бо все пропадає, це лихо безкрає, людей утомляє, бо ніхто не знає, що завтра буде? Може вийдуть люди в поле плужити, щоб віку дожити, все лихо побити, а самим по світі більше не ходити, лиш про гомін снити. Що було на світі якесь диво, наче святе жниво, що на полях росло, хоч плід поганий віддало, бо не було доб-

рої землі, щоб людей кормити, а лише томити, та всіх побити, а самим у могилі на віки лягти. Не думають люди нічого, як це статись має, чи буде слава Божа, чи буде на світі правда, чи стануть люди вірити, що Бог творить чуда на землі широкій, на морі глибокім. Ось і ці новини на світі бувають, хоч люди не знають Бога про-клинають, хоча умирають та в імлі конають, бо нічого не знають. Кому що розкажеш, то люди сміються, бо життя їх томить та голову ломить.

Який це дивний світ, що у кожній людині, щось діється в серцю, в очах темніє, бо не бачать вже світла, не бачать долі, лише у недолі хочуть умирати та духа віддати, якомусь богу, що нема в нього діла, бо голова здуріла, та на віки зотліла, бо людей дурила. І це диво нена-че небога, неначе дівиця, обідрана криця, та мутна криниця, бо все небелиця, яремна дур-ниця.

Минає літо, листя зів'яле опадає, це ніхто не бачить та не знає, бо все це від Бога так осуджено. Бо знова прийде весна, дерева віджи-ють та віти випустять, бо для них ось час при-ходить, щоб знову ожити, віти нахилити, та доб-рий овоч віддати. І це людям не видно, бо ду-мають собі, що це природні чуда, само від себе береться та на світі сміється, щоб люди їли та ситими були, та лихо перебули. Ось таке життя, ось на цьому світі не знає ніхто, як це у завіті записано, щоб люди знали, та більш на Бога не

нарікали та не проклинали, що Бог кривдить народи, та не дає людям життя та доброти своєї. Кажуть люди: ми кожного дня молимося до Бога, кожного дня хилимо голови перед іконами, бо це наче святощі Божі. Та це ніби то віра, що веде до Бога, що величає Господню славу, що піднімає людські гомони на Божі верховини. Ось і це диво дивненьке, хоч наче слово дурненьке, без краси, без насіння, без кріпкого коріння, виринає на гору, наче з дикого бору.

Видніють сади, наче краса всесвіту, хоч і без завіту, бо плоду в них немає пусте насіння, бо нема коріння лиш землі держиться, щоб вітер їх не повалив, щоб люди не бачили такого присуду, такої недолі, що у чистім полі, наче мариво було, щоб людям завжди видовищем було та холодом дуло.

Наспіє зима, люди холоду бояться, в хату заходять, щоб добре нагрітись, щоб повеселитись, та про зиму гуртом згадати: духом нахилитись і кріпко держатись, щоб не розпадатись, а лише гойдатись мов дитина у колисці. І це диво, наче «чоро», що людей лиш томить та голову ломить, щоб людям важко відгадати, що це? На небі хмари, сонця немає, бо хмари темні соненько затьмили, неначе побідили небесні світила. І це дивненьке диво, щоб люди це знали, що Бог має силу. Хоч людям невігода. Кажуть: нам це не потрібно.

Чарівний день. Рань, що будить людей та го-

мін скрізь-усюди: поставили люди, та глядять у вікна, що таке настало. Бо, наче, все одну пісню співало про якусь дівицю, що упала в криницю. І це, наче, диво для людей утомлених, що шукають долі на чужому полі, хоч і не знаходять, лише ось так бродять. Ось такі то дива на Божому світі, бо нема в завіті таких то чудес. Бог того не хоче; Бог це не піддержить, щоб нарід томився в муках на землі. Співають пісеньку дівчата, в них убога хата, хоч кричать: палата. Нехай люди знають, про кого співають, що за віти співочі, що дівочі очі, про це лише знають. І це диво чудове, бо люди це люблять, хваляться лихом, і кажуть: це дух, що світ пере-може.

Наче великодні дні, сміються квіти, до храму люди ідуть, на серцю їм не легко, бо дух обтяжує силу, а в голові шумить, неначе у п'яниць, що десь під базаром напились горілки та кричали: це спасіння для людей! Ось і це диво дивненьке, хоч і маленьке, бо душа це любить, хоч люди сміються, та з тими речами ось не розстаються. Бувають дні, що люди бідно ходять, неначе облудниці по степу, шукаючи поживи, щоб щось добре з'їсти, та покластися на землю, та дивитись вгору, щоб Бог з неба кидав варенники. Ось і це диво, хоч і невелике, люди його люблять, бо сміятись годі, що діється всвіті.

Буває деколи, являться люди на базарі, та

зачинають у юрбі сваритись, що немає чого купити, та немає що їсти, бо все дуже дороге. Ніщо не дешевіє, лиш життя бідніє, бо на світі така пора, неначе нора, де звірі ночують. І це чудо на світовій ачефі, бо люди це люблять, не дивуються тому, що таке чудо на світі живе. Не знають люди нічого, бо очі їх спінуть; нема в них ума, лиш про небелиці радо слухати хочуть: про якусь «діву», що вночі іде. До неї моляться всі люди, князі, отамани, бо того лише хочуть, бо віра в них одна, у «діву» нічну, що ніччю блукає та людей підмовляє, до гробу впишає, а сама над ними співає, хоч ніхто не знає, за що він умирає. Це доля велика, мов журба дика, хоч від чоловіка походить вона, по землі снується, над людьми сміється, та кричить безупинно: це доля і клич!

Люди люблять лихо, бо дбають по-тихо, щоб на світі так завжди було, щоб люди ходили мов «чоро» по землі у товстенній імлі. Весною люди плужать поле, та дивно їм, що це таке: навіть дбають, та кому буде, як людей не стане, як грім загуде. І це диво на світі живе, а люди його люблять, хочуть самі того, щоб такий світ завжди бував: хоч і помирав, без слави та волі на чужому полі, що завжди в недолі. Ось це диво, що людей не обходить, що з людьми щось ладить, що людей так гладить, неначе мати дитину.

І знов весна, неначе осінь, бо люди хочуть лише зміни, дивляться неначе діти, що даліше

буде. Які пори року нагорі настануть? Ось це диво дивнеське, хоч і немаленьке, бо такий час для людей настав, щоб ніхто не спав, а лише кричав: це дар віковичний, хоч і не публічний, а лише вигода для людей! Щоб Бога ганили, а людей хвалили, щоб знали лихом торгувати. Така то людська печать, щоб духа віддати за чужих богів, що людьми торгують, лиш тюрми будують, щоб люди добре знали, кого вибирали.

Видніє «чоро», земля сміється, нічого не жаліє, хоч нічого не уміє, бо сама не знає, де дітисся має, бо лихо обнімає, на людей не зважає, лише докоряє. Ось це новітня погода, неначе люба урода, мов дивненька шкода, що людей змітає з лиця землі, над ними співає, могилу відчиняє. Вечір близенько, люди похилились, бо дуже втомились, сльозами залились, бо долі не мають, на все нарікають, Бога проклинають, бо правди не знають, правду занехають, а лихо і горе при собі тримають, і так проживають. І це людям невидне, хоч сльози лються, а люди сміються, кажуть, це день, неначе весільний, неначе вільний, та кожному підпільний. Чуда чудненькі, дива дивненькі, хоч і маленькі, до людей доходять, з людьми святкують, з людьми торгують, та по світі голосять, що настануть дні дуже мирні, і земля знову віджиге, як було колись, як люди клялись Богові служити, та завжди молитись, щоб не загубитись на широких світі, хоч би й не в завіті, а лише потайки волочити

землю, ограблювати її. І це річ потужна, дармо не пройде, бо люди лиш так хочуть. Не знаючи нічого, про Бога забувають, на Бога нарікають, хоч би у пропасть іти. Ось, такі то люди ростуть на цім світі, у світськім завіті, бо кажуть: у нас ум, щоб людей водити, та добре дурити, хоч би їх зарити в могилу назавжди, та над ними співати «Вічна благодать».

Виростають квіти, наче у людей діти, пишаться красою, миються росою, бо горе їм байдуже, що завтра буде, як вечір прийде. І цього люди не бачать, бо годі їм дивитися на квіткову славу. Бог знає що буде, куди подінуться квіти, як сонце зайде, як вечір настане, як квіти заснуть, та про що будуть снити. Ось такі то дива діються на світі! Це є у завіті, бо Бог сказав, щоб квіти жили, та родились на славу Господню, на красу землі, хоч би в імлі.

Піднімаються вгору орли. Летять високо, що й не бачить око. Лише Бог знає все. Що орли летять, що вони гадають, як сядуть на деревині, як в них очі, та яка краса. Ось, такі то орлині чудеса! Цього люди не бачать, про це й не дбають, бо самі не знають, що це за діло?

Летять журавлі в ірей. Бачать люди, та гадають собі: звідки вони знають, що ось час прийшов куди-то летіти? Людям дуже дивно, що ці журавлі умніші людей, що чуття в них і сила, щоб їх не томила, як прийдеться летіти у далекі світи. Бог лише знає, про долю всіх

птиць, як життя їм дано, як вони родились, як вони піднялись, як вони росли, та як вони лягли, та якою смертю їх доля була. Цього люди не знають, мов не добачають, що Бог знає діла всякі на землі, у світі, бо це є в завіті.

Інколи лютує ворог на землі, бо він птиць не любить, убиваючи їх. Йому і не страшно, що Бог це також бачив, та заплатить йому за це! Не думають люди нічого, і кажуть собі: що це все можна; що Бог цього не бачить, що гріха немає, коли птицю уб'ють. Ось і це диво, людям, знай, на славу, щоб в гріхах ходили, себе не помили, та в гріхах навіки в могилу лягли, та більш не вставали назавжди пропали!

Понад морем летять чайки, бо любуються морем. Це їх простори, водовії збори. Так признано їм на цьому світі жити та людей любити! А людям байдуже, чого чайки хочуть? Високі верховини пнуться до небес. Немає на них нічого, бо немає в них сили ще далше рости. На них лиш утома залягла назавжди, бо душа не хоче на ній більше жити! І це диво, хоч люди не знають, так і умирають, без знання рішають, що гора це Господня висота. А вона стоїть немов відьма німа. А людям дивно. Кричать: це краса, що світ переможе та Господні небеса!

Видніє лихо не іде по-тихо, а лише гуде, не наче грім. Понад морем, понад горами, несеться ген в простори, до людей, до їхніх хат. І ця доля для людей чудненька, хоч і річ дурненька, бо

чужа ненька гойдала лихо у затишку. Дивляться люди, що буде, коли настане день. Як будуть ховати якусь-то «діву», що ходила на ниву, собі погуляти, людей обдирати, щоб бідними осталися, на горе подалися, до гробу живими пхалися та більше не верталися, лише в могилі осталися. Ось це диво чудотворне, мрійне. Бо люди цього хочуть, та кричать: нам любо, хоч би умирати за права «діву», що ходила на ниви, так собі гуляти, хоч завжди оббріхувати людей безталанних.

Видніє стяг якогось бога на горбику, неначе рідне диво, що людей скликає, вабить та карає, в школу не пускає, ось собі гадає — це мусить так бути, щоб по горі лути, та людей отрути, назавжди забути, та більш незбагнути, в кайдани закути. Ось і це людям невидне. Мов не додачають, неначе умирають, про Бога не згадують, а лише душу гублять у темній імлі, що завжди на землі людей сповиває. День вечірний на землі, люди снять та мріють, бо так утомились, що годі їм устати та глянути на світ Божий, на день весняний гожий, бо Бог сказав, щоб день новий настав, та людей будив, до життя хилив. І цього люди не бачать, бо очі їх сліпнуть, а вони сивіють назавжди в темряві.

На якомусь то престолі засівши кострубатий бог, та глядить на людей, і каже що буде, як настане горе, над землею і морем, як громи вогненні людей убивати будуть: хоч нічого не здо-

будуть, а кров буде литися рікою. І це люди люблять, бо кажуть: це час наче від Бога настав, хоч людей до ями запихав.

Гора висока, стоїть собі наче сновиди, та жде на щось, неначе на погоду, неначе на вістку безжурну, і їй байдуже, що завтра буде? Чи захмарене небо, чи блакитна синь, чи будь-який безжурний день; вона стоїть немов німа, не ворушиться, голови не піднімає. І це диво людям на потіху, щоб люди кричали, на неї нарікали, чому вона вістки не дає, чому не спасає та не осідає, а лише стоїть собі, стоїть. Бог лише знає, як вона творилась, як вона взнеслася, як піднялася, мов до небес. А людям дивно; шукають мети, говорять про неї, гомонять, кажуть що за сила цю гору творила, щоб вона стояла наче нежива. На ній життя немає, вона нічого не знає, вона журби немає, вона людей не обдурить, вона нікого не пізнає, бо стоїть без дна, на славу Господню. Дивляться люди, та не хвалять Бога, бо кажуть, де дівся наш Бог, де Його слава, де Його діти, де Він перебуває, що Він гадає, про кого Він знає, з ким Він розмовляє, як Він живе? Кого Він будить ранком, як рань настає, кого Він зове, як сонце глянє, як зорі засяють, як нічка прийде.

Людям байдуже, що Бог все творить, до людей говорить, сонце піднімає, зорі держить вгорі, та увесь світ держить у своїх руках. Це людям невидне, люди цього не бачать; їм завжди бай-

дуже, як даліше буде, коли світу не стане, як темрява покриє всю землю, та життя більш не буде. Сумують люди, дивлячись до небес, хоч нехвалять Бога, бо кажуть, що там життя немає, там лише тіснота. Бог лише знає, як там буває, який там дух, яка там слава скрізь. Ось і це чудонько, чудо важливе, хоч і нетужливе, лише по правді йде. Людям байдуже, що статися має, як лише день настане, як Господь скрипить всяку подобу, не собі на шкоду, а лише на славу на землі оставить, щоб молитися до Бога та славили по-віки. Ось так то буде, бо так статися має, бо Бог не обдурить, правдою осудить, та не на поталу покине Господніх людей. Ось і це буде чудо, чудо чудотворне.

Бог буде спасати лише Господніх людей, неначе мати своїх дітей, від напасти і горя. Та будуть люди молитися і оспівувати славу, славу Господню! І стануть люди Господа просити, Господа хвалити та любов творити, щоб земля знова ожила, та до Бога молилася по всі віки, та нікому більше не дала руки, лише в Господній опіці, з чистої криниці воду Господню пила увесь час. І житимуть люди по Господньому завжди, бо Бог все знає, бо Бог сотворив світ. Це будуть вісти-вістоньки чудненькі, що люди любов'ю схочуть завжди жити.

Тоді будуть люди лише Господеві служити, лише Бога молити, бо Бог лише один буде на всій землі. І так день-денно будуть приходити

люди на цю гору, де Бог славу дасть. Не будуть люди вже більше грішити, лише славити Бога, величати Його по-всі дні та віки. Тоді побачить кожне людське око, що Бог людей спасає, та про кожного знає, та Господніх людей до себе забере, *безбожника погубить, назавжди зітре, щоб не було горя на цім світі, а лише у завіті, неначе в розквіті життя людське щасливим буде.*

Видніють люди, їх літа минули, неначе осінь, що пройде, а на серцю тяжко, бо вмирати треба, бо за гріхи треба умирати. Ось і це людям байдуже, що по смерті буде, це кажуть нам однаково, чи так — чи сяк, вмирати треба, бо нащо жити, як правди нема. Не знають люди, що й по смерті кара від Бога на людей прийде, бо Бог не забуде їхні гріхи по-віки, а осудить правдою, як правда живе. Люди цього не знають, в неправді бувають, їх неправда судить, лихо з ними блудить, бо не знають цінити свого життя.

Верховини Господні, бо Бог так хоче, бо Бог все знає та бачить все: Він не любить горя, нужди та неправди; Бог це справедливість на просторах землі! Бог людей одягне, Бог людей нагріє, пригорне в гору, як приходиться день. Велика гора, Верховина Святих, кожному байдуже, що вони не хочуть нікому з них служити, а лише таким, що їх Бог не знає. Ось така у людей привичка: кожний знає якогось «бичка», що падеться на луці і думає про гроші. І цього люди

не бачать, ніхто цього не знає, що це за кара на світі буває, що людей так мучить та веде на розп'яття. Люди цього бажають; кажуть: це судьба, це лиш утомних боротьба; бо самі хочуть, щоб славу по смерті мати, та більше нічого не гадати, химерно умирати. Щоб люди знали, що це є бідувати та більш не нарікати.

Видніє стан якоїсь «діви», що по-полі ходить, колоски збирає, щоб мати що їсти, та для людей дбає, хоч нічого не знає, що статися має, як суд страшний настане, як Бог людей осудить за гріхи та лихо, та за все що хоч би тихо, дещо грішили, або чинили. Бог і думки знає, у Бога все видне, бо без карі нічого не пройде.

Не журяться люди, що завтра настане, як суд страшний буде, як в трубу затрубить ангел Господній, а люди похилять голови до землі, бо будуть завжди ходити у млі, та лише умирати, під собою копати велику яму, та нікчемно лягати до сорому назавжди, та більше невставати, бо на землі грішили, людей обдурили, людей убивали, а самі для себе глибоку яму копали, і лягли по віки. Ось такий суд їм буде за всякі злидні, що на землі чинили, людей завжди томили, себе не помили, лише, мов людодіди, по світі ходили: Ось так завершили свій тягар страшенний, у долі мерзенній, щоб упасти в яму та лягти на віки.

День Воскресіння; люди йдуть у храм, бо дзвін дзвонить: бам-бам! зове: прийдіть, я вам

дам якоїсь каші, щоб наїлись досхочу, щоб тягар підняли та кричали: гей!, як той печений Прометей, що люди зовуть його богом, що ніби він цей празник дав, що наче Бог ось так сказав, щоб люди так-то святкували, на гробах молились та кричали: ми знаємо закон такий, що люди зможуть вікувати, хоч і без Бога. Ось так то люди думоньку гадають, що Бог ось так, лише приказав, людям дорогу показав, щоб так собі лише ходили, та Богові ніколи не служили, лише людям, що кудись ведуть, стежкою вузькою, ніби то горою та понад скалою. Люди це не бачать, мов очей не мають, а лише умирають, та нічого не знають.

Не думають люди, як це статись має, які будуть діла, та який звичай. Завжди гадають, ми підемо в рай, бо ми гідні того, бо ми уродливі, в змагані завзяті, хоч би дурноваті, хоч би і крилаті, назавжди прокляті, підемо разом, будемо гуляти, людей провожати та гуртом здихати.

Великі кручі; ріки бренять, шумить вода, хитаються хвилі, а на хвилях несуться човни. Та їм байдуже, що зараз буде, як буря загуде. Тоді ні допереду, ні дозаду, бо лихо всюди в хвилях несеться, та до боротьби пнеться. Ось так собі сміється, що годі розказати, бо нема де слів узяти. Ось і це диво, диво дивнесеньке, хоч і немаленьке, бо горе кругленьке у боротьбі витає, а людей з човнами потопає. Людям це байдуже, бо кажуть: ми гідні у боротьбі, проти лиха, що ре-

ве та дихає, і не жде на ніщо. Ось, такі то вісті у світі бувають, а люди це бачать, та собі гадають: що це воно таке, та де воно береться?, як настає, та як перестає, як тишою натхне? Ось думають люди, що це лише таке, що зпочатку було, що бурею гуло, та ось переставало, та знова надійшло, бо так захотіло, щоб собі жило, десь у повітрі.

Бог це лише знає, як буря приходить, як човни хитає, як дерева ламає, як квіти викидає з землі, та хилить голови людські у темнющій імлі, та їх угору підкидає. Дивуються люди, що сонця немає, що холодом віє, землю снігом присипає, та всюди біліє, неначе вибілена хата, такою краскою як сніг. А людям байдуже, що зима настала, що все притрусилася, все побілила, та звідки краски білої взяла. Ось і це диво, наче хуртовина, наче біла спина землю уповила.

Інколи думають люди, відкіля береться те лихо лютенне, холодне ярмо. Та це так дано, щоб люди змерзали та зими боялися, голови хилили, недовго жили, від морозу-морозенного погибали та в цьому ярмі конали, більше не віддихали.

Бог ці діла знає, все це наставляє, щоб люди пізнали, що Господній Дух над ними взноситься, та людей морозить, бо невірні ходять по Господній землі. Не думають люди, що це все від Бога, що Бог так бажає, щоб люди змагались на землі, хоч би у темнющій млі.

Хмари небо уповили, всюди темніє, у хмарах громи клекотять, а блискавки небо дражнять, бо це Дух Божий, це лихо чинить, та у хмари лине, у хмарах буває. Не знають того люди, що це за диво, що це за потуга таку силу має, що чинить наче чуда, що грається в хмарах, в хмарах розмовляє. Дощ ллється страшенно, намочивши землю. Ріки піднялися, гудять та бреньять, хвилі хвилюються, запінившись пливуть, куди лише знають. Дивляться люди, та думають, що це за явище, що це за діло, так прудко загуло. Бог це лише знає, бо Бог так захотів, щоб це диво, так собі було. Бог завжди незмінний, знає, що чинить, знає що потрібне, знає що це дар.

Видніє гай зелений, неначе на землі рай; зелене листя зелене, а вітер по-тихенько віє, неначе шепче: ось це день! І це диво, щоб люди почули, щоб люди заснули, та спали умні, або нерозумні. У Господніх руках все, що видне, бо Бог дає долю також і гаям; над ними несеться, над ними сміється, та з ними говорить, бо знає їхню мову, та їхнє буття, що в будуччині. Людям байдуже, що Бог має силу, що Бог творить чуда, що Бог знає все.

Над берегом стоїть ялина, наче одинока дитина, так собі, сама шумить, та ніби пісоньку співає про когось. А людям байдуже, що вона самотня, що вона бездітна, над кручею стоїть, та так собі гомонить. Бог про неї знає, її розвесе-

ляє, з нею розмовляє, та для неї придбає також діток. Люди не знають, що це має бути, що ялина також матиме діток, та радіти буде, та шептати буде, не буде більше одинока стояти, та гадоньку гадати.

Зорі на небі глядять на всю землю, а люди гадають, що вони горять, що це світила ночі, що нічні це очі. Ніхто не знає, лиш Бог одинокий. Він творить ці дива, Він знає про все, як зіроньки сяють, як вони зникають, де вони ночують, як день настає? Бог приділяє кожному по долі, щоб кожний знав, що він на світі був, щоб у славі славивсь, та її здобув, чи то на небі, чи на землі, хоч би у темнющій імлі. Людям це байдуже, що це є на світі, що це у завіті, що це у розквіті, що це за рань у будуччині.

Місяць на небі, сіяє, а не гріє, бо він наче у леді; неначе вічно там мороз, неначе там не буває ніхто, лише степ безмежний довкруги. А там Дух Господній, там Верховини Святих, бо холоду не бояться, бо святість там одна. Людям це байдуже, думають, що і там грабити можна усяку гору, та святощі Господні.

Не бояться люди, що грішать день-денно, що ошукують Бога, хочуть, щоб Бог їм корився, а Бог з того сміється, та Духом несеться, бо знає добре, що люди помруть та нічого нового не діждуть. Ось такі новини є на цьому світі, і у завіті записані вони. Люди добре знають, але забувають, що у Бога святощі, що Бог має силу,

та не покориться нікому, бо Бог вічно Бог! Бачать люди дива, та самі не знають, як вони взяли, як вони явились, наче комусь снились у нічному сні, хоч би на морському дні. Ось такі то речі на цілому світі, хоч травою покриті, під снігом зариті, бо у Бога все це нічо не значить, а в землі згорить! Не побачать люди ніколи нічого, бо вони негідні, бо грішать безупинно, завжди крутять світом, та гадку одну мають, щоб Бог їм корився та з ними мирився. Бог не забуває, Бог все завжди знає, Він нікого не питає, нікому Він не уступає, бо Він вічно по віки живе!

Ось такі то люди на цілому світі; дороги їх зриті, кров'ю залиті, бо кажуть, — Бог, знай, не добачає. Ось такі-то дива, ось такі новини, а люди собі в імлі, знай, гадай, ідуть! Виринають люди, та дивляться вгору, і думають, як далі жити, як призабути це, що було колись. Та дивуються дуже, як це пройшло, як минуло горе, як лихо пройшло, що на землі сталось, як це дійшло до погибу людей. Призабули люди, як давно було, як земля тремтіла, як буря гула, як вогні палили землю, та ось і втомились, та тихо лягли, наче спати, бо нема що гадати. І це диво чудотворне, всім людям на згадку, щоб пам'ятали щоб завжди згадували, як жилось колись на цьому світі.

Шумлять дерева, їх гойдає вітер, наче вони пригадують страждання на землі, неначе пісню

жалібну співають, про сина, що батька убив, а тоді самітний не хотів дальше жити, бо не було з ким ділитися, миритися та в горю томитися. Такі то дива на землі бувають, а люди шукають, та самі не знають кого прославляють, кому славу держать, кого завжди вінчають, щоб горя та лиха ніколи не було.

Трава виростає, бо весну почула, бо тихенько вітер над нею шумить, неначе присипляє, немов-то гойдає, та чудово співає, про когось згадає, як колись було на широкім світі. Ось була собі «діва» по траві ходила, людей завжди томила, голодом морила, та гроби творила, щоб згадка охоча для неї була на широкім світі. А люди не знали, що таке ця «діва», що за горенько вона людям чинить, людей ріже, б'є та нікого не жаліє, бо їй байдуже, що завтра буде, як світ цей побачить, та гірко заплаче, як її уб'ють та в могилу впхнуть. Ось такі-то дива, щоб люди дивились, щоб люди пізнали, що це на землі, що в темній імлі, як тут жити, як горе побити, у щастю зажити, у новому світі про славу співати та людей вінчати.

Довго люди ждали на весну блакитну, мріяли, гадали, ось так і співали, що зміниться все, як повіє вітер, як сонце любо припече у людську спину, як лице зачервонить, як заспівають гуртом, про «діву», що на світі жила, і ось її немає, бо лихо творила, людей завжди томила, та все що на світі правдоньки хотіло, не допуска-

ла, а лише сварила, щоб слідом іти, бо це перемога, бо це слава всім на землі живучим!

Так вмирають люди, і немає в них слави, не вирятує їх ніхто, бо грішили на землі від ранку до вечора, і так завжди, щоб лише грішити безупинно, не зважаючи на нікого. Як зачинало зоріти, прокидались наче п'яниці, бо хотіли завжди мертвої травиці, щоб лише грішити по своїй правиці, та лягати до гробу у безчести. Ось таке-то буває на Господньому світі; ось такі-то вісті несуться в завіті, щоб люди знали, чого хотіли, щоб люди знати, як вони грішили перед Престолом Господнім на землі, хоч би і в імлі.

Видніють міста і села, бо люди дожилися до того, щоб лише жити у заздощах, щоб ходити у славі чужій, в недолі ніжній, що у кожній хаті, неначе свято велике, а діло наче дике, що несуться крики далеко — в — далечінь, хочби у тінь. Люди цього не знають, думають, що ще стануть святими Пророками, такими, як Бог колись казав та научав народи, щоб не грішили, а лише молились, щоб Бог їм простив, де сяють зорі, де ночі ніколи немає. Ось такі-то дива, ось така-то «діва», людей дорогою вела, людей везла, хоч і побитих на своїх візочках, на своїх сачочках, та байдуже їй було, що люди умруть у безславі Господній. Люди цього не знали, що Бог не забуде, що Бог перебуде, а люди помруть та полем стануть, і ніхто не згадає та ніхто не заплаче, бо кара це Господня над ними була та

ще і по смерті буде. Люди люблять лихо, бо грішать тихо, любуються злочим у життю будучим, бо гадають, що Бог нічого не бачить, що Бог не почує, де лихо ночує, де сміються жалі, як доля гуде. Не числять люди, що Бог кару зсилає, що Бог правдою судить, що Бог нічого не забуває, а Бог кожного осудить, як лише Він знає, бо у Бога правда завжди буває.

Людям байдуже, бо правди не знають, правду покидають, бо самі не знають, чого шукають, бо завжди блукають.

Бувають дні, що люди утомились, бо лихо над ними узяло верх, над ними сміється, над ними регоче, людей не жаліє хоч би впали в пропасть на безводне дно. Ось таку долю їм всім дано. Люди люблять горе, лихом пишаються, бо зло у них мати, бо доля їх грань, що палитиме душу та кидатиме у пропасть, та не зважатиме ніколи на їхній біль та жаль. Ось такі страждання на людей наляжуть, бо люди того хочуть, бо люди благають, чужому богові служать в покорі, а правді та в Бога не вірять. Та це минеться! Прийде день великий, і Господь осудить людей на землі. Бо люди грішили та лихо чинили, а за це їм кара буде на весь вік, і пізнає кожний чоловік, що Бог живий людей карає та в пропасть кидає. І колись згадають люди, що Бог усіх людей карав, святих людей Він піддержував, щоб прожили та добрий примір дали на

всій землі. Святі люди матимуть заплату, Бог їх збереже та дасть Престол гідний на Верховинах Божих, де празнує Господний Дух, де світила Господні світять по весь вік.

Людям буде дивно, що Бог чинить чуда, що Бог знає все. Минуться терпіння, минеться горе, бо Бог покарає всіх злющих людей, що грабили землю, що окрадали Бога та чинили завжди лютенне зло. *Безбожники згинуть, бо Бог їх покарає, у пропасть глибоку там їх закутає, щоб ніколи сліду по них не було!* Тоді буде диво, диво, диво чудотворне, що кожний побачить, як Бог це зробив. І буде вістка нестися усюди, щоб кожна душа знала, що Бог карає світ, бо Бог дав світові завіт, щоб служили правді та Творцю всесвіта.. І виростуть люди; Бог їм наділить святу землю та вічне життя дасть, бо вони Богові служать, лише про правду дбають, що лише один Бог на світі творить чуда, бо правда Господня ніколи не вмирає. Ось такі-то дива будуть на цім світі, бо Бог все знає, людей потішає, щоб життя мали на землі по-віки та смерти не боялись, правди не цурались, бо правда Господня завжди буде. Та буде день Господний на всій землі, на просторах безмежних, на горах високих, на нивах широких та всюди де це не було б.

А Бог вгорі глядітиме на землю та велику радість дасть людям всім, що вірять в Бога, моляться до Нього, бо Бог один прославлений бу-

де. І будуть люди безжурно ходити, бо не буде смерти на просторах землі та вгорі. Бог сльози зітрезлюдських очей та дасть їм радість віковичну та славу безсмертну. Бог буде з ними завжди веселитись та потішати їхню долю, ось тоді життя буде на землі. Тоді будуть вівці пастися по-полі на ланах пшеничних, на нивах зелених та ситі будуть завжди, бо Бог з ними буде на всі дні й віки. Ось такі то дні настануть для людей та дітей, бо Господне милосердя спливатиме на них сонцем небесним та словом чудесним, що кожна душа матиме надію лише на Бога, бо Бог Вседержитель; Він сотворив землю, сотворив людину, щоб в життю жили, Бога молили та глови ніколи не хилили.

Та підійме Бог руку на горі святій супроти безбожника, проти лихоманців та проти невірних лихущих людей, що сквернили землю, що гнали людей на поталу, що проливали кров невинну, що обезчестили землю та самі ганою вкрились, бо nebude їх ніколи на землі. Ось тоді побачать люди, що Бог один на цілому світі, що слово Господне та закон у завіті по всі дні і віки. Тоді буде чути гомін сопілки, трубарі отрублять благословення Господне на всьому світі, на Господній землі та на верховинах, щоб знав кожний чоловік, що Бог один благословить людей на землі та дає їм радість віковичну.

Ось тоді гратимуться люди між левами, пастимуться вівці між вовками, а мале диття

гребтись буде між зміями. *Ось час буде дійсний, та скоро Бог викоринить безбожників, а земля буде мати вічну радість Господню, бо Бог благословитиме святих людей на всій землі.* Ось тоді не буде плачу та стогону, бо Бог буде правити землею, а люди служитимуть Творцеві всесвіта. Та до вподоби буде Богові жертва, яку приносити будуть святі люди на землі. Бо рань буде Господня та благословення Господне, та спасіння святих тюдей на земельніу кулі, та всюди, хоч би вгорі.

Ось будуть виходити люди на гору Господню та славитимуть Бога по-всі дні та віки, бо Бог буде їх доглядати, поради давати та всіх святих возвищати, бо чуда Господні будуть між людьми на вселенній землі та в просторах небесних, та усюди куди лише люди глянуть, буде велич Господня і рань довговічна. Тоді буде мир та спасіння на землі, на горах та вгорі, бо це сказано в завіті, що дні Господні прийдуть скоро, щоб люди мали нагоду себе чистими зробити та оспівувати славу одну, лише Господню. Тоді буде правда, правда лиш Господня, бо Бог Уседержитель чинитиме чуда, чуда на землі та в небесах, та всюди де лиш гляне око. Ось така то надія, ось така мрія для людей святих на землі. Тоді день буде днем, а ночі не буде, бо зникне безбожник з лица землі, не буде розпусти на світі, а лише благословення віковічне для святих людей та спасіння і слава! Та ходити бу-

дуть люди неначе ягнята по горах та не буде смерти ніколи, бо Бог оє чинитиме задля своїх святих людей.

Не будуть люди мати чужих богів та молитися до їх ідолів, бо зітре Бов Вседержитель лукавих богів, та кине в пропасть по-вічні-віки. І так буде всюди на цілому світі! Будуть люди виходити на гору та молити Бога, бо Бог Вседержитель своєю ласкою буде людей хоронити та кормити їжою Господньою, щоб люди жили мирно та більше не грішили, бо спасе Бог нарід свій від усякої злоби, та від усякої напасти, бо Бог буде нарід свій держати силою Господньою та Духом Святим! Ось тоді буде життя, ось тоді буде правда, правда Господня, бо один Бог буде на всій землі. Тоді глянуть люди, що Бог милосердний, що Бог праведних людей любить та рятує на цілому світі, бо так записано в завіті, що Бог своїх людей спасає та людей скликає, щоб молити Бога лиш Йому служили, як в день так і в ночі, бо Богові це угідно, щоб люди молилися та Йому служили. І знатимуть люди, що Бог творить чуда, — чуда превеликі, бо Бог все знає, правду зберігає, та виводить людей своїх від горя та потали, щоб люди не вимерли на землі, а лише жили в radoцax та вічно щасливі, та розсудливі без гріхів, лише вірили, що Бог живе та людей своїх спасає та не докоряє, бо любить Бог лиш нарід свій.

Тоді Бог знищить безбожника з лица землі

та вкине в пропасть назавжди. І так будуть безбожники ридати та плакати, бо ніхто їм помочи не дасть та не вирятує з пропасти. Тоді будуть люди дивуватись, як Бог завів лад на землі та людей учить лише правді та Богові служити, та Бога молити та Бога славити по всі дні і віки! Ось тоді буде радість, ось тоді буде спів лише Господній, а ангели будуть розвеселяти людей на землі. Ось так буде, ось так статися має, бо Господні уста це виголосили, щоб люди держали закон, закон Господній та славили і молили Бога на вселенній землі. Ось тоді буде час, час радощів та весільні хвилини, бо Бог буде з людьми своїми та буде учити їх правди, як було колись! Ось тоді люди будуть величати лише Бога одного, бо правда Господня буде між людьми. Слово Господне будуть люди учити та молитися Богові лише одному, а Бог буде благословити людей своїх на вселенній землі.

Глядітимуть люди та бачитимуть правду, та будуть надію мати на Бога, на Бога живого, що творить чуда, що викорінить безбожника та вкине все зло у пропасть. Тоді побачать люди, що Бог вигубляє безбожників, що Бог по правді судить та по правді карає. Ось такі то дні побачать люди, побачать славу Господню, побачать убитих безбожників. Тоді радість буде на цілому світі, на всій землі та вгорі, бо Бог оголосить правду, а Господній день буде днем по всі дні і віки. Та виходитимуть люди на гору, на гору

Господню, та приноситимуть дари та жертви Богові Творцеві. Бо Бог творить чуда, чуда превеликі на вселенній землі та на широкому світі. Ось так то буде по Господньому завіті, а день Господній у вічному розквіті- Тоді буде гора Господня величава в світі, а люди будуть молити лиш Бога правди, бо світло Господне нагріватиме людей та сіятиме світло небесне, бо Бог так захоче, щоб люди любили правду, щоб між людьми був мир віковичний! Ось такі то дні будуть мати люди богомільні, люди Господньої вдачі.

Не буде безбожник пустошити землю та людей убивати, бо правда буде лише Господня, а Бог побідить безбожника та кине у пропасть, щоб і сліду не стало та не було чути безбожницького крику та зітхання. Бо не зможе безбожник себе вирятувати та ніхто не подасть безбожникові руки, щоб витягти з пропасти. Ось це правда свята, це правда Господня, бо Бог Вседержитель виповнить це діло та вигубить безбожників на всій землі. Тоді буде всюди мир, мир на цілому світі, бо безбожні люди погинуть та пам'яті по них не буде та ніхто не згадає їх по всі дні та віки. Ось тоді жити будуть люди у Царстві Божому та ніхто на них руки не простягне, бо Бог буде з ними, Бог їх, та творець Вседержитель!

Тоді зазеленіють сади та квіти розцвітуть пишно, а птиці щебетатимуть пісні богомільні,

а люди виходитимуть на гору Господню та молитимуть« Бога Творця Вседержителя по всі дні та віки. Тоді не буде безбожників та розбійників, бо Бог кине їх у пропасть, а люди будуть свідками цього дива, бо спасенне Господне матиме право та чинитиме волю Господню на вселенній землі. Тоді не будуть люди більше грішити та казати: немає Творця неба і землі. А лише в покорі приноситимуть дари та офіру Богові одному, бо Він творить чуда, чуда превеликі та вигубляє нечистивців та вкидає їх у пропасть. Ось настануть дні, дні немов на весні на цілій кулі земській. Бог вестиме нарід свій до вічного життя, бо знатиме, що люди не грішать, а лише благають та молять Бога, Бога одного Творця Вседержителя. І будуть люди пісні співати, пісні про славу Господню та про Його діла на небі і на землі. Тоді будуть люди Господніми зватися, бо Бог буде над ними, бо Він сотворив чоловіка та жінку, щоб жили мирно та не грішили перед Богом, а лише любили правду, правду Господню, правду завіту, правду розквіту.

Так буде, так настане, що люди не будуть більше хворіти та плакати від болів, які їм чинили безбожники. Не будуть їх грабити розбійники та мститись над життям людей, людей Господніх, людей правди та завіту, людей покірливих, людей розсудливих. Ось тоді буде рай, рай на землі, бо Бог учинить це діло, а безбож-

ника зітре з лиця землі по всі дні та віки! Такі то діла чинитиме Бог, Бог всемогучий, Бог неба та землі. Ось такий це буде світ Господній, світ radoщів, світ ранку Господнього, бо не буде безбожника, не буде розбійників, а лише люди Господні та уряд Господній, бо Господній завіт буде людям любий та гідний на цілому світі, бо так записано у Господньому завіті, а слово Господне, це правда в розквіті та на небесному блакиті.

Не буде більше горя на землі, лише ласка небесна, потіха Бога нашого та спасіння людей на землі. Тоді буде любов, любов до ближнього та до звірів та до всякої істини, бо Бог творитиме чуда на землі, а людям Він дасть мир та життя вічне, бо люди не будуть більш грішити, лише Господню правду любити та закон Господній.

Бог бачить всіх людей на землі та знає Він думки людські та людські діла. Ось будуть дні, дні Всемогучого Бога, дні Бога одного вседержителя та Творця неба і землі, бо спасіння Господне буде людям наче кара, бо молили та славили Бога, Бога одного. Ось такий то світ буде даний людям богомільним, людям Господнім, бо Бог буде з ними по всі дні та віки, бо Господня гора буде людей учити Господнього закону та завіту на цілій кулі земельній та в небі, бо Бог буде Князем цілого світа, бо Він сотворив небо та змелю, та людей на землі, щоб жили мирно та держали закон та завіт Господній. Ось буде

життя, життя лиш для людей Господніх, бо Бог буде їх кормити та насичувати, бо слово Господнє стане світлом та сіятиме наче сонце сонячне, і лунатиме пісня Господня, пісня радісна, пісня святочна, пісня одного Бога, пісня Творця Вседержителя! *Тоді не знатимуть люди горя, тоді не буде недуги, не плакатимуть люди, бо Бог вигубить безбожників на всій землі!* Тоді буде чути слово, слово Господнє, слово мира, слово радощів та благословення Господнє. Ось так то жити будуть люди на землі, і чуда бачитимуть Господні, бо Бог буде їх насичувати та кормити Господніми дарами та Господнім словом, щоб люди більше не грішили, щоб люди жили мирно на землі, бо Бог Сотворитель світа, бо Бог людей сотворив, щоб жили в мирі та вічне життя мали на землі.

Бог творитель світа, Бог сотворив людину, Бог Творитель чуда, Бог знає все, знає кожні мрії та дії, знає про мерців та про їх старців, як по землі блукають та чужої правдоньки шукають і на віки зникають. Ось так-то на світі, диво вдосвіті, глядить на землю та думає, що це за люди, що це за насіння на землі, що на поталу йде, бо сонце над ними ніколи не зійде.

Бувають дні неначе веснянні, хоч радости нема, лише сум, наче дим, по полі стелиться та зникає, неначе не було такого дива, неначе все це мізерним кодлом стало та назавжди пропало, щоб більше не вертало та людей не ворохобило.

Дивляться люди на цей світ Господній та питають: чие це діло, чия це праця, чие це диво на всій землі? Так дивно кожному, що це за діла, що це за трапа, що це за пісні, неначе горе в сні, людей мучить та відходить скоро, бо це лиш сон. Утомні люди бідують, горюють та не знають за що, навіщо родились, навіщо росли навіщо хрестились, ніби то людьми стали та ось жити перестали, бо назавжди пропали без вісти, неначе нудьга в місті. Ось такі-то дива в світі, у гіркім завіті, їх хтось надав, бо сам він не знав чого бажає, чого шукає та про кого дбає. І це минеться, як минається старе лихо, а нове на вершинах квилить та вабить людську душу, щоб не знала правди, а лише манівцями ходила, там де нечисто, де гидота та жалі, де вічна утома, де страждання душі та пропасть віковічна далечінь північна.

Минають літа, забирають лиха та віщують новість; що щось нове буде та людей поучить, людей на шлях правди наведе та буде дивом дивовижним на чиїхсь горах, бо хтось їх виставив та сівши на вершині, неначе у тині та пісню співає про «князя» і «княгиню», що вони борці, а на землі старці! А люди вірять, думають, що правда явилась на світі та людей веселить, людей веде на гори дивовижні, де ніби життя. А ось глянуть люди, та бачать вмить, як стяг їх блискавкою горить, та більше його немає, більше невертає, бо люди не вірять у байки такі,

що на світі бувають та пропадають без вістей, так ідуть на поталу назавжди.

Родяться люди, виростають, сміються, жартують, бо світ такий, світ це наче диво, неначе «чоро» див на нудному світі, що не є в розквіті, а лиш як билина у полі квилить та жде на зиму люту. Ось таке життя, ось такі дії, чудотворні мрії, для людей лише надії, щоб життя людське гидким шляхом ішло та правди ніколи не знайшло, а лише отруту людського життя.

Буває інколи, ідуть люди, бо вечірня новина їх зове, їх вабить, щоб слухали вісті вечора та держали закон вечірний. Бо вечір має силу та всякі вигоди, усякі зайві небелиці, вечірні дурниці, щоб люди у темряві ходили та чужим умом завжди жили. Ось такі-то діла, ось такі-то дива, неначе в золоті «діва», так по світі йде та людей з собою на базар веде, бо сама не знає чи слава її дівоча на світі буде. Ось такі то вісті, ось така надія, неначе життя дія, неначе «чоро» життя, що над людьми бовванить та починає людей по голові бити, щоб життя ніколи не мали, на світі не бували. Такі то празники на світі бувають, а люди не знають кого очікують, бо годі це диво людям розпізнати.

Минають літа, віки; не міняє ніхто дива, бо лиш одинока «діва» засіла на престолі, на осінньому полі та скликає людей, щоб гуртом ішли до неї учитись, хоч би і молитись. Така то «діва», ось собі дівця, сказати, дурниця, дівоча

небелиця, людей всіх дурить, людей всіх то-
мить, людям голову ломить, бо хоче, щоб люди
ніколи по світі не ходили, лиш мерццями стали,
назавжди пропали, більш не вставали, а лише
лежали в пропасті, по всі дні та віки на самому
дні. Ось такі то речі, ось такий завіт, щоб лю-
дей оббріхувати та давати гидкий звіт, щоб лю-
ди лише до «дів» припадали, їй служили та за
ню молили, бо «дів» мати народів всіх, хоч все
лише на сміх та людям на офіру, щоб читати
лише псалтиру, немов за помершими людьми,
що більше по світі ходити не будуть. Людям це
байдуже, не знають навіщо життя їм дано, від-
кіля береться, як воно прийшло, ось як надій-
шло, хто творитель життя, який його зміст та
що це життя-піст.

Диво над дивами, лихо над лихами, все має
свій стан, наче в пана жупан модерної прикраси.
Бувають наче дні безжурні. Людям це бай-
дуже, що це за подив, що це за насіння, ось чие
коріння в землі ще буває та нишком вилазить
на поверхні землі, хоч у темнющій млі, бо світ-
ла не бачить та не знає життя, життя Господ-
нього. Ось так-то на світі, на вселенній землі,
гидота панує, людей мордує, людей затрує
отрутою такою, щоб люди лише умирали, біль-
ше на світі не бували, а лише в гроби назавжди
лягли.

Немає в людей надії, не знають що треба ді-
яти, щоб при життю остатись, у життю жити,

лихо не творити, лише мир та спасіння по світі нести, людей будити, щоб люди бачили новий гідний закон, хоч ось без вікон, у якійсь старій гнучкій хатині, що стоїть у лісовій тіні. Людям це байдуже, що це за хатина, чиї там закони,, чиї це ікони, людей ваблять та людей скликають, на людей моргають, хоч самі нічогісенько не знають, бо це дива-дивонька нічні, на які часто натрапляють люди в сні, на якомусь глибочному дні морського стану. Ось такі то дії, хоч і без надії, на світі бувають, людей навчають, хоч все це небелиці та смішні дурниці, що перед Богом, неначе билина та стерні стеблина.

Родяться люди, так і виростають, безбожника люблять, йому довіряють та кричать безупинно: ми сини зевлі, хочби і у млі, ходимо, блукаємо, на нікого не зважаємо, бо ми непереможні сини та дочки народу мертвого.

Дивляться люди, що це за картина, що це за дитина та чия вона, яка її мати, який батько, який закон та від яких ікон, на світі сновидить та людей гидить. Людям однаково, людям байдуже, як далі буде та який стан, який отаман над людьми запанує та людей обдурить, щоб лише вірили йому, бо він син синів та давних прадідів, що давно загинув.

Минають віки, не міняється доля, бо не бачить поля, не бачить весни, бо навикла на осінь, щоб людей томити, людей притулити, мов мати

дитя біля грудей своїх, щоб кріпко держалось. Ось і це новина, людям, щоб дивились, до неї молились та в журбі хилились, мов дерева гойдались у нічну пору, як вітри віють. Все минає, все никне-зникає, а люди не бачать та не знають нічого, бо їм байдуже; ось мій милий друже, це життя холодне, без ціни та без віри. Бувають інколи новини, якоїсь «Абарешії», що хоче людей учити та людей дурити, щоб людей корити та лихом кормити. А люди люблять таку надію, бо знають що це, хоч воно мізерія колишньої слави, колишньої «діви», що отруту по світі несла та не донесла, бо спати дуже хотіла. Ось такі-то дії, хоч у безнадії, на світі бувають, людей обдирають, людей стирають з лица землі, щоб більше не говорили та не творили діл несамовитих.

Не знають люди, що Бог все бачить, що Бог на вершинах, ось на Верховинах у святощах живе та на людей глядить, як живе людина. Тоді бачить Бог всіх людей на землі, як вони діють та чого шукають, який їх лад та які діла у живущих людей. Ось і це картина, немов у неньки дитина, що груди сесе та людей трясє, щоб життя їм не хотілось, серце загорілось та бити перестало, більше не стало, бо в горю тяжко жити, на вселенній землі, хоч в імлі.

Буває день, що людей скликає на якусь пораду, на якусь розраду, щоб люди знали, як воно на світі, як воно в завіті та в якому розквіті

живе людина на землі, хочби в імлі. Ось і це згадка для людей живучих, для людей жахливих, що хочуть спати та служити якійсь «діві», що людей морочить, людей толочить, щоб люди більше не жили, а лише у гроби лягли та більше не вставали, а лише лежали в пропасті — пропали. Весна; сміється світ, бо дуже дивний; бо світ мов гіркий, неначе безодня під людьми настала, щоб люди падали та там умирали та в безодні щезали. Ось такі-то речі, ось такі-то дива, ось така-то «діві», немов чорнобрива по світі ходить та людей наводить до гріха, щоб ще більше грішити, людей побити, а самій лягти у сон віковичний.

Все минає, все щезає, нічого невидно, бо правди немає; всюди мов зима для людей настала, щоб людей холодити, людей потомити, щоб людей не було на землі. Ось такі бажання, ось такі діла, ось така мета, що людей зміта з лиця землі. Щоб людей не було, щоб лише подуло морозом холодним та пекучим ділом, що на змелі буває, людей убиває, у яму вкидає назавжди, на віки. Це все проходить; минаються дива, проходить краса, не видно нічого, лиш згадка осталась, немов розбитий корабель, що в морі потопає, назавжди щезає, щоб сліду не стало на морській воді. Ось і це диво, диво-дивовижне, щоб люди не знали, де воно сховалось та куди пірнуло. Не знають люди, що таке на світі, що це у завіті, що таке в розквіті для лю-

дей дано, щоб люди берегли та добре держали, нічого не казали, а лише дивилися на світ, немов на тюрму, що ховає тьму. Ось такі-то дива, ось такі-то жнива. Мала чорнобрива, ця княгиня «діва», що по світі ішла, та ось же лягла, більше ніколи нестане, бо сліду не стане. Тоді буде кара Божа, тоді буде суд Божий, бо не буде несправедливості ніколи на землі, лише правда Господня сіятиме, щоб люди бачили, що Господні діла великі та чудні, що Бог правдою карає людей на землі, хоч в імлі, бо люди хочуть лише грішити та ходити на узгір'я неправди та горя.

Минають літа, неначе «черо» по землі, щоб людей томити, людей давити, щоб люди умирили, назавжди пропали без слави, без долі. *Немає правди на світі, бо вороги діють, бо люди не знають кого обірають, кому служать та кого наймають, щоб людей водити, людей потомити та всіх побити, щоб люди покотом лежали та завжди мовчали в пропасті віковичній. Ось такі-то діла, ось такі-то мрії у людей безбожних, у людей мертвих, бо вони лише люблять лихом торгувати, людей заклинати, з ними умирати, навіки спати, у нічній темряві.*

Видніє стан якоїсь «діви», ніби великої княгині, що по землі ходить, людей морочить, людей толочить, щоб люди не знали, нічого не пізнали, як буде далі в життю. Ось собі княгиня неначе газдиня, неначе сновида, неначе оги-

да, ходить собі ходить та людей наводить, щоб люди їй служили та її молили, щоб любо цвіла її доля марна на Господньому світі, що лише в Господньому розквіті та в Господньому завіті. Ось таке-то чудо, ось таке-то диво, ось такий звичай, ось такі пісні, щоб люди добре знали, на кого ждали, кому служили та кого молили, кому душі свої запродали.

Минається лихо, всюди тихо, бо немає людей, бо немає душ на землі вселенній, на землі великій, бо всі мертві, недолею побиті, не шукають правди, правдивої слави, що Бог об'явив, що Бог сповістив, щоб всі мирно жили на землі та молились Богові, садинокій правді, що її Бог об'явив, як лише світ настав. Ось такі-то діла, ось такі-то вісті, ось такий-то стан, неначе в пана жупан, пана сліпого, пана мертвого, що людей лиш томить, що лидей лиш мучить, щоб люди умирали, правди не шукали, лише в пропасті лягли по віки, та лежали, лежали і не вставали.

Надходять часи, що люди веснують, що люди гарують, неначе величезні коні, що при возі уп'яті, назавжди закляті, щоб тягар тягнули, щоб важко дихнули, бо знемога в них велика та нещастя «бика», що людей убиває, бо правди не знає, а лише зло придбає, щоб людей томити, всіх подавити, в пеклі попалити та нічого не знати, ось лише так лежати, більше не встаеть.

ти, бо всі нехочуть жити, лише зло творити, на землі вселенній, на землі великій, що Бог сотворив, щоб люди в мирі Богові служили, Бога лише молили, за святії діла, що Бог дав для людей всіх на широкий землі, хоч би і в імлі.

Виростають люди, немов дерева на весні, немов дерева рясні, квітчасті та буйні, шумлять собі шумлять, бо доля їх така, бо радісна новина, радісна краса, їх всіх втомила, віти притрусилася, щоб дерева нишком клонились та до якоїсь «княгині» молились, щоб овоч добрий віддали, щоб і, до землі лягли від тягару важкого, від болю карного, що з Господніх небес на них налягає та всіх карає, щоб із них ніхто не воскрес! Ось така-то новість, ось такі-то дії, немов людські мрії, хоч би без надії, на землі бувають, а люди гадають, нічого не знають, що це за спасіння для людей надійшло, людей скріпило темною хмарою, щоб більше не дивились на сонце небесне та на світ звідусіль, що не знає, що це життя нового ціль.

Буває інколи, дивуються люди, що це за облуди, чиї це пісні, хоч й навесні людей веселили, до людей неслися, щоб люди лише сміялися та мерцям кланялися, відьмі піддалися, завжди боялися, в сміху реготалися та кріпко держалися. Бо такі жнива «княгині-цариці», що по світі блукає і знає бугая, що людей убиває, в п'їтму кидає, щоб люди ніколи нічого не знали, а собі гадали. Такі-то дії, такі-то мрії, хоч

у безнадії, для людей марнії на світі настали, щоб люди лягали, в пропасті кричали, життя своє кінчали, більш не вилізали, по всі вічні віки, без утіхи.

Минають віки, усміхаються люди та гадають собі: як далі буде, як зима прийде, холодом повіє, як все поніє, зів'яне і помре, а на людей дуне загибель сердита. Ось це новини, неначе притча якоїсь «дівки», що по діброві ходить, зиму наводить, щоб людей томити, голодом морити. Ось такі новини, малої дитини, що наче безсонна, немов безлюбовна, по світі ходить, блукає, бо боїться дуже старого «бика», що реве та хоче її убити, щоб більш дитя не жило на світі, не було в завіті, а назавжди в пропасті лягло та більше не піднялось, хоч би й сонечко зійшло.

Новини! новини малої дитини, що по полі ходить та ось так заводить, голосом мольби, голосом привіту, хоч і без звіту, ходить по світі, та не була ніколи в розквіті, лише в журбі та сумі, у безчеснім умі. Ось такі-то дії, дитячі мрії, дитячий стан, пана жупан, що був на дитині, на дитинячій спині, хоч у тіні та у безміні.

Немає життя на світі, ні для людей, ні для дітей, бо світ немов темрява, бо світ мов тюрма в новинах настала, щоб доля пропала найкращих дітей та всіх людей, що живуть на світі, хоч і не в завіті, долею прикриті, щоб лише мовчали в пропасті лежали, долі більше не мали, а терпіли у вогні, на самому дні, що горить без-

настанно. Ось це верховини, лихої години, не дніе день, осінь осінню землю сповила, людей та дерева, квіти та сади, сади зелені, сади квітчасті а люди лукаві, сидять та на світ глядять, мов несамовиті, нужденним горем побиті, бо доля їх така, знають лиш старого «бика», що людей морочить та землю толочить, щоб люди боялись у пропасті розтались по всі дні та віки. Ось такі діла, ось такі змагання, ось такий-то стан, пана жупан, що на людських спинах обтяжує їх та всіх убиває, на ніщо не зважає, бо не боїться ніколи нічого.

Нема радості на світі, ні миру на землі, бо люди не знають, про кого дбають, кого гойдають, кому співають пісню щедру невеселу. Ось такі-то діла, ось такі мрії, хоч у безнадії на світі бувають, а люди не знають кого обирають, кому служать, кому підлягають та кого кохають.

Веснянні дні минають швидко, весна забирає все, несе кудись та ховає, немов на згадку, немов у безсоння, щоб колись звістити про давній побут, про діла химерні, про долю та жалі, що ось на гілці зависли наче овоч чарівної весни. Ось це вістонька, дивовижна мрія, минаючого дня, зберігаючих пісень, що десь у затишку, що десь на хвилину на світі Господньому явилась, а людям лише снилась у сні нічному у тьмі вечірній, щоб люди не знали, як гадали, до кого молились, кому служили та за кого бились.

Людям байдуже, люблять лиходії, бо самі лихують, бо самі марнують своє життя, своє буття на землі, у темній імлі. Швидко проходять роки, минає лихо, всюди тихо, немов вимерли люди, неначе нікого на світі немає, всюди мов зима, що людей морозить. Такі-то чуда, такі надії, для людей марні, бо люди мовчать, та на зиму глядять, бо самі того хотіли, щоб життя марно пройшло, зимою налягло на всіх живучих на землі хоч би в імлі. Люди цього не бачать, немає їм поради, немає їм розради, бо лихо панує, людей мордує, нічого не жаліє, лише одним боліє, щоб люди лягли у пропасть віковичну.

Наче немає людей на землі, блукають в імлі, бо їм до вподоби, бо це їх хосен, що веде до гробу, щоб людей не стало, щоб людей убивало тягарем північним. Ось такі-то чуда, ось такі-то дива має якась «діва», княгиня журби, що лише блукає, темряву знає, людей убиває і собі гадає, так людей спасає, про людей не дбає, завжди присягає, служити бикови старому, що по світі ходить та людей наводить до всяких нещасть.

Не дніє день, не чути трембіти, не чути людських нарікань, ні пісень, мов нікого немає на землі вселенній, на кулі безмежній, бо наче люди вимерли всі. Не знають люди, що це за «діва», що за чорнобрива, який її стан, які у неї діти, які завіти, як вона явилась, де вона росла та кому долю гіркую дала, сама на людей лягла,

щоб люди не піднялись, з землею розстались, по всі дні і віки.

Це горе велике, бо люди не знають, журбу ховають, не знають, де вони бувають, на чийому світі, в якому завіті, в якому розквіті живуть на землі, в імлі. Мимохідь ідучи, сміються діброви, сміються лани, на ланах пани, оспівують долю якоїсь «богині», якоїсь княгині, що по степах ходить, людей всіх водить, мов дика свиня, що без свинаря немовлят плекає, на ніщо не зважає, бо всі на землі сонні, безпорадні та відсталі, бо життя в них немає, лише доля гірка, доля безталанна. Ось це дивниці, неначе дурниці якоїсь «діви», що по світі ходить людей завжди водить, щоб люди спали, нічого не знали.

Та знова нова зима на світі, хоч у беззавіті, на марному світі, хоч у безрозквіті на кулю лягла, бо знає, що темрява велика зимової «діви», що по світі блукає, знає лише старого бика, що людей морочить, бо від старости осліп, бачить лише гріб та смерть скрізь усюди, де бувають люди. Ось диво-дивненьке, різьблене, гругленьке, бо люди не бачать, про ніщо не дбають, бо кажуть: байдуже, як далше буде, бо люди хочуть на світ темряви дивитись, у землі заритись по всі дні та віки, хоч би без утіхи, назавжди лягти у пропасті вогненній, у долі нужденній.

Нема людей на землі, все спить в імлі, не дивно нікому, бо люди мовчать, хочуть спати, з землею розстатись назавжди, по всі дні та ві-

ки. Бувають змагання, буває боротьба між народами, між державами та столицями, бо чівіпрени горді, бо немає в них журби, бо добро та радість собі заховали, на згадку по ділах у яких жили, у яких родились та так томились у кипячій воді, що рікою пливе і дива дивовижні, глянь, собі несе назгадку всесвіта. Недивуються люди, немає в них понять, немає більше надії, всюди лиходії, по світі ходять, з людьми бродять, щоб люди не знали, а завжди спали, більше не прокидались, у пропасті розтались, назавжди, по віки.

Бувають дні, неначе на весні, цвітуть сади зелені, зеленіють діброви, луги травною поросли, дерева дивовижні вгору підросли, на славу батьківщині, що діди придбали для людей на землі, хоч в імлі. Ось ця дивниця, для людей марниця, бо правди немає, лише мережі осінні, осіння кара та осінній стан, пана жупан, пана ум, хоч би і безум. Видніють гори, на горах ліси, якоїсь «діви», якоїсь княгині, якоїсь богині, що світ обняла та людей морочить, щоб лише їй служили, до неї молились, бо правда її така: старого бика, що людей лише мучить, людей карає назавжди кидає, щоб в пропасті лягли на віки, хоч би без утіхи, лежали, лежали, більше не вставали.

Не видно нічого, немає людей на землі, бо всі в імлі, ховаються та бояться, бо не знають де дітись, не знають, що таке, чия пільма це, та чий це дива, чия це «дівка» та чий це клич по ім-

листому світі несеться, до людей береться, щоб спали по всі дні і віки у тьменній п'їтмї, в їмлі на світі ледащїм, на світі пропащїм. Ось такі дивницї, ось такі дурницї по світі несуться, людям надаються, бо люблять це дїло, цї дивненькі речї, що колять у плечї та кидають до печї, щоб люди горїли живими, та плакали у вогні та мучились по всі віки й днї, бїльше згадки по них не було, тривогою подуло, щоб не стало нїколи людей на землї в їмлі.

Бувають їнколи величавї дива: Сидить ось «дїва», княгиня-княгинь на мїдному престолї, ноги її голї, без голови та волосся, сидить і співає та людей скликає, щоб почувли пїсоньку дївочу, жалїбну, пророчу, про день веснянний, про мариво дїй. Не бачуть люди, бо слїпї зроду, не ходять по воду, бо немає в них сил, немає надїї. Голї лиходїї, по землї блукають, людей обкрадають, щоб люди не знали, ось, гляди, казали: це панство чарївне, це закон дзвїнкий, щоб люди гуртом пїсоньку співали та завжди спали, хоч би у пропастьї на морському днї, в нещаснї днї. Ось ця дивниця людям на потїху, щоб люди всі знали, кого вибирали, кому служили, до кого молились, кого обняли в руки цїлували та ниць припадали.

Виростають квїти, мов маленькї дїти матерї одної, що на лугах живе, та цвїте буйно, пишно, пїднїмає очї, мов очї дївочї, мов дїти пророчї собї завела, на них лягла та голубить стала, бо нїчка

насталася, бо затьмене небо над світом усім, а квіток лише сім над беріжком схилюлись, на нічо не дивились, до «діви» молились, щоб «діва» їх пестила та сім голобила. Ось таке буття, хоч безвороття. Ось це дивниці, старої криниці, старого пана, старої «діви», що на квіти лягла та їх придусила, бо, глянь, що за сила, їх всіх потомила, щоб лише заснули, голосу не чули, лише плач та ридання без хісна змагання, хоч без колихання, ідучи навмання по світі світовім, бо число їх сім з давен-давна. Ось це горе, хоч і невелике, бо важко сказати, до діла пристати, нічого не знати, лише шептати та молити вістунів негідних перед лицем Бога, що сотворив небо та землю та всяку істину на вселенній землі, хоч би в імлі.

Люди цього не бачать, їм це байдуже, ось мій милий друже, що на світі діяти, за кого молитись та кому служити, кому повірити та кому звістити вістку чудотворну, вістку мережану та всяку злобу, злобу на землі в імлі. Минають роки, минають століття, немов немає людей на землі, бо сховались в імлі, бо немає де дітись немає де вміститись, лихо всюди реве та стогне, неначе водопад. Всюди безлад, життя зів'яло та марно пройшло, а до людей дійшло новим ріаселпом, щоб люди нічого не знали, а так лише казали, як пан прикаже, як «діва» княгиня людям докаже про правду мертву.

Бувають змагання, буває боротьба, буває, що

всякий плід поблід, бо життя немає, бо немає ладу, все йде до заду, а кричать: до переду йдемо, бо перемога наших батьків, наших прадідів, бо вони зуміли, хоч часто мліли та, горді, боліли, ось так пережили, хоч горе часто в очі їм пекло та в землю заховало, добре закопало, щоб мерцями стали по всі дні та віки, більше не прокидались, в пропасті лежали, бо ніхто їм цього ніколи не простить, бо в соромі лягли. Ось це новина, ось дивниця, бо самі не знали, за що пропадали та про кого дбали, за кого віддали своє життя, своє буття та свій лад могучий.

Колись, казали люди, що немає нічого, що доля людей та всіх дітей залежить від пана та «дів» княгині, що по світі ходять та людей наводять, ніби на вечірню, на якуюсь прощу, та на дивні дива, бо ось тая «дів», «дів» чорнобрива захотіла дива та чудес з небес, що глядить мов пес встеклий. Ось це новина, новина нова, бо життя немає, бо Бог всіх карає та кидає в пропасть на дно. Сонце не сіяє, місяць лише моргає, а ніхто не бачить, ніхто не знає, як на світі стане, який буде час, які дива та чия це «дів» знова надійде, до людей прийде з отруєю новою та з новим ярмом, щоб людей карати, бити та вкидати до ями без дна. Ось це диво, людям лише на згадку, щоб нічого не знали, а завжди боялись пана та княгині, кривої богині, що людей не любить, людей не жаліє, бо немає серця, немає душі, лише горе горюще.

Бувають змагання неначе колихання, неначе диво-див, мов ворог побідив та панує над народом, над усім майном, над усім добром, і до небес пнеться та гордо сміється, і каже: ось я переміг та сам ставши богом, богів негідних, бідних, безталанних та безумних, бо не знають, де їхня подоба та де їхній завіт, без побід? Ось це новина, жалібна картина, на сміх домовина, бо мерці вони.

Людям це байдуже, так мій милий друже, ось такі новини ось такі бування, хоча без бування, на світі явилися, в пропасті втопилися назавжди, на віки, без людської опіки. Не видно нічого, люди наче сплять бо сон їх оповив, бо темна ніч настала та світ втомила, де лише глянути, сльози з очей кануть, бо правди на світі ніколи немає, лише муки та горе! Ось це новина, ось це краса, красуня-богиня, на світі газдиня, ходить та співає, хоч сама німа, бо сказати їй всьому народові годі.

Інколи сміються люди на землі, хоч в імлі, бо сонця немає, всюди мов зима, до людей прийшла, долю принесла, до людей пристала, так людей спасала, щоб більше сміятись не хотіли, морозила всіх, морозом пекучим та ділом будучим, щоб ніхто не знав за що пропадав, за кого бився, на світі томився, в пропасті втопився, по всі дні та віки.

Буває іноді, люди мов жартують, неначе щось будують, хоч нарікань багато, ось вистав-

лене «гато» людям та князям та всім богам, богам чуперхатим, кривим та неумним. Вони не знають нічого, бо їхні бажання, завжди страждання, хоч би навмання, на світі ростуть, ось так живуть. Ось це новина, для людей гостина, для людей надія, дивовижна мрія, ось собі «марія», княгиня-богиня. Люди цього не бачуть, людям байдуже, бо життя лихе та марне, в морі пірне, ніхто не побачить, ніхто не заплаче, бо життя ледаче.

Не знають люди, що має настати, як дальше жити, кого питати, про що розказати, бо долі немає, всюди мов зима, бо люди так люблять, цього лише бажають, нічого не знають, ось так доживають, щоб життя назавжди пропало без вістей та більше нікого на світі не було, всі покотом лягли по всі дні та віки, без жодної втіхи. Ось це новина, дивна картина, щоб люди не знали, щоб лише вмирали, в пропасті лежали, назавжди, навіки.

Не видно нічого, бо людей немов немає, немає на землі нікого, лише дивні дива, лише «діва» бродить та заводить, бо людей немає, немає їй де дітись, немає де тулитись, бо люди наче вимерли, бо доля старого бика, що людей лише мучить людей убиває, що сам не знає де дітись має. Ось це новина, художна картина, художний стан, пана жупан, ось це верховина, ось така картина.

Минають роки, не чути нічого, людям байдуже, що життя мов билина, жудожна картина. Ось такий світ, ось такі дії, хоч в безнадії, осінні мрії, осінний стан, осінні жнива, картина нова.

Бог усе бачить, Бог сотворив світ, щоб люди в мирі жили, Бога молили, Бога правди та справедливості, по всі дні та віки. Нічого люди не знають, нічого не шукають, в снігу пропадають, гадають умними остатись, з землею розстатись, лише горя держатись по всі дні і віки, без жодної потіхи. Ось це новина, людям на згадку, людям на будуче, це діло смердюче, болоче та завжди колюче.

Такі діла в просторім світі, хоч і не у завіті, ось такі дні, гидкі та сумні, на морському дні по всі дні та віки. Людям завжди байдуже, мій милий друже, ось життя билина, вечірня новина, лиха всім днина. Вечірня пора, всюди смеркає, птичка засипляє, гадає, що ніч всіх утомить та життя їм зломить назавжди по віки. Це дуже гарні крики, бо стали всі дикі! Ось це новина, новина-картина, давна-давнина, давне життя у горю буття, бо без вороття!

Умирають люди, бо життя немає, бо всюди мов зима, лютоє сердито, виморожує все, що живе та росте. Ось це новина людям на згадку, людям, щоб знали, як доживали на широкім світі, що у безросквіті, на сумному світі.

АМІНЬ

ПОЯСНЕННЯ СЛІВ

алва — мова над мовами

кімранба — ліхтарка

чєро — дуже дивне диво

блуно — останок, що осідає у вині

лули — дуже скоро летіти

ачєфа — арена

нупа — муза

Абарешія — високе училище, Академія

чівіпрени — міністри

ріасєлп — діалект

гічрінь — дуже погані дії

